

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ

Факультет економіки, бізнесу та міжнародних відносин  
Кафедра соціального забезпечення та податкової політики

## КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему «Благодійні фонди в системі соціальної роботи»

Виконав: студент групи \_\_\_\_\_

Спеціальність 232 «Соціальне забезпечення»

\_\_\_\_\_  
(прізвище та ініціали)

Керівник \_\_\_\_\_

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Рецензент \_\_\_\_\_

(місце роботи)

\_\_\_\_\_  
( посада)

\_\_\_\_\_  
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Дніпро – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ

Факультет \_\_\_\_\_ економіки, бізнесу та міжнародних відносин  
Кафедра \_\_\_\_\_ соціального забезпечення та податкової політики  
Ступінь вищої освіти \_\_\_\_\_ «Бакалавр»  
Спеціальність \_\_\_\_\_ 232 «Соціальне забезпечення»  
(шифр і назва)

**ЗАТВЕРДЖУЮ**  
**Завідувач кафедри**

« \_\_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

**ЗАВДАННЯ**  
**НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

\_\_\_\_\_ Дишко Вікторія Олександрівна \_\_\_\_\_

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Благодійні фонди в системі соціальної роботи»  
керівник роботи \_\_\_\_\_ Тараненко Вікторія Євгенівна - к.е.н., доцент, завідувач  
кафедри соціального забезпечення та податкової політики \_\_\_\_\_,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджено наказом УМСФ від «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р. № \_\_\_\_\_

2. Строк подання студентом роботи \_\_\_\_\_ 20.05.2025р. \_\_\_\_\_

3. Вихідні данні до роботи: наукові статті; нормативні документи; періодичні видання.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Теоретичні основи діяльності благодійних фондів у системі соціальної роботи

2. Аналіз діяльності благодійних фондів у соціальній сфері в Україні

3. Напрями удосконалення функціонування благодійних фондів у системі соціальної роботи

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):  
таблиці

6. Дата видачі завдання «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

## КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

| № з/П | Назва етапів дипломної роботи                                        | Термін виконання етапів роботи | Примітка |
|-------|----------------------------------------------------------------------|--------------------------------|----------|
| 1     | Збір та обробка літературних джерел за темою дослідження             | Березень 2025                  |          |
| 2     | Складання плану (змісту) роботи                                      | Березень 2025                  |          |
| 3     | Написання основних розділів роботи                                   | Березень 2025                  |          |
| 4     | Консультації з науковим керівником                                   | Згідно з графіком консультацій |          |
| 5     | Оформлення роботи, надання її науковому керівнику, отримання відгуку | Квітень 2025                   |          |
| 6     | Підготовка доповіді та демонстраційних матеріалів до роботи          | Травень 2025                   |          |
| 7     | Здача роботи на кафедрі, попередній захист                           | Травень 2025                   |          |
| 8     | Захист роботи                                                        | Червень 2025                   |          |

Студент \_\_\_\_\_ Дишко В.О.  
 ( підпис) ( прізвище та ініціали)

Керівник \_\_\_\_\_ Тараненко В.Є.  
 ( підпис) ( прізвище та ініціали)

## АНОТАЦІЯ

Дишко В. О. Благодійні фонди в системі соціальної роботи. Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» за спеціальністю 232 «Соціальне забезпечення». Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2025.

Кваліфікаційна робота складається з вступу, 3 розділів, висновків.

Робота викладена на 58 сторінках, містить 6 таблиць, 2 рисунків. Список використаних джерел містить 41 найменувань.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню ролі благодійних фондів у системі соціальної роботи, їх впливу на підтримку вразливих категорій населення та взаємодії з державними і громадськими структурами.

У роботі проведено аналіз діяльності благодійних організацій, узагальнено теоретичні підходи до розуміння їх функцій у соціальній сфері та здійснено порівняльний аналіз форм і методів їх роботи.

Запропоновано конкретні заходи щодо підвищення ефективності благодійної діяльності: посилення партнерств із державними структурами, прозорість фінансування та розвиток волонтерських програм.

Практична цінність роботи полягає в можливості використання запропонованих рекомендацій для покращення механізмів надання соціальної допомоги та вдосконалення соціальної політики в Україні.

Ключові слова: благодійний фонд, благодійність, соціальна робота, допомога, ВПО, соціальна політика, ветеранська політика.

## ABSTRACT

Dyshko V. O . Charitable foundations in the social work system. Qualification work for the degree of higher education "Bachelor" in specialty 232 "Social Security". University of Customs and Finance, Dnipro, 2025.

The qualification work consists of an introduction, 3 sections, conclusions.

The work is presented on 58 pages, contains 6 tables, 2 figures. The list of sources used contains 41 items.

The qualification work is devoted to the study of the role of charitable foundations in the social work system, their impact on supporting vulnerable categories of the population and interaction with state and public structures.

The work analyzes the activities of charitable organizations, summarizes theoretical approaches to understanding their functions in the social sphere, and conducts a comparative analysis of the forms and methods of their work.

Specific measures are proposed to increase the effectiveness of charitable activities: strengthening partnerships with state structures, transparency of financing and development of volunteer programs.

The practical value of the work lies in the possibility of using the proposed recommendations to improve the mechanisms for providing social assistance and improving social policy in Ukraine.

Keywords: charitable foundation, charity, social work, assistance, IDPs, social policy, veteran policy.

## ЗМІСТ

|                                                                                                    |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ВСТУП.....                                                                                         | 5  |
| РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ БЛАГОДІЙНИХ ФОНДІВ У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ.....         | 8  |
| 1.1. Загальна характеристика сутності діяльності благодійних фондів.....                           | 8  |
| 1.2. Благодійні фонди як суб'єкти соціальної роботи: напрямки та принципи діяльності.....          | 14 |
| РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ БЛАГОДІЙНИХ ФОНДІВ У СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ В УКРАЇНІ                        |    |
| 2.1. Аналіз результатів діяльності благодійних фондів                                              |    |
| 2.2. Аналіз ефективності соціальних програм благодійних фондів                                     | 26 |
| РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ БЛАГОДІЙНИХ ФОНДІВ У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ..... | 35 |
| 3.1. Виклики та проблеми діяльності благодійних фондів у сучасних умовах....                       | 35 |
| 3.2. Перспективи розвитку благодійних фондів у соціальній роботі України....                       | 42 |
| ВИСНОВОК.....                                                                                      | 50 |
| СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....                                                                    | 54 |
| ДОДАТКИ.....                                                                                       | 67 |

## ВСТУП

Обґрунтування актуальності проблеми дослідження зумовлена низкою факторів, які визначають важливість благодійної діяльності в умовах сучасних соціально-економічних викликів. У контексті України, де соціально-економічна ситуація залишається нестабільною, а значна кількість громадян потребує соціальної підтримки, благодійні фонди відіграють важливу роль у вирішенні соціальних проблем, таких як бідність, безробіття, кризові ситуації, зокрема після військових конфліктів або природних катастроф. Благодійні організації, як невід'ємна частина соціальної роботи, допомагають у наданні матеріальної допомоги, забезпеченні психосоціальної підтримки, організації реабілітаційних процесів, а також у створенні умов для адаптації вразливих верств населення до змін у суспільстві. Незважаючи на зростаючу роль благодійних фондів, існують численні проблеми, що обмежують їх ефективність. Відсутність чіткої нормативно-правової бази для регулювання діяльності благодійних організацій, труднощі з доступом до фінансування, а також недоліки у системах контролю та прозорості їх діяльності. Інші проблеми, як-от недостатня підготовленість кадрів у сфері соціальної роботи або відсутність ефективних механізмів координації між державними, приватними і громадськими структурами, ще більше ускладнюють ефективну реалізацію благодійних ініціатив.

З огляду на це, дослідження благодійних фондів в системі соціальної роботи є надзвичайно важливим для виявлення проблемних аспектів у їх діяльності та пошуку шляхів покращення ефективності їх роботи. Вивчення таких організацій дозволяє оцінити не лише механізми їх функціонування, але й виявити можливості для вдосконалення системи соціального захисту та підтримки населення. Особливо актуальним є розвиток моделей співпраці між благодійними фондами, державними установами, громадськими організаціями та бізнесом, що забезпечить більш цілісне та системне вирішення соціальних проблем.

**Мета і завдання роботи.** Метою дослідження є вивчення діяльності та ролі благодійних фондів у соціальному захисті населення, виявлення основних проблем і перешкод у їх функціонуванні, а також розробка рекомендацій щодо удосконалення механізмів для ефективнішого вирішення соціальних проблем. Відповідно до поставленої мети визначено такі завдання:

- дослідити теоретичні основи діяльності благодійних фондів у системі соціальної роботи;
- проаналізувати діяльність благодійних фондів у соціальній сфері;
- визначити напрями удосконалення функціонування благодійних фондів у системі соціальної роботи.

**Об'єкт та предмет дослідження.** Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі діяльності благодійних фондів у системі соціальної роботи, зокрема взаємодія між державними органами, громадськими організаціями та благодійними фондами. Предметом дослідження є діяльність благодійних фондів у системі соціальної роботи.

**Методи дослідження.** Під час дослідження використано такі методи: аналіз документів для вивчення нормативно-правової бази та звітів благодійних організацій; порівняльний аналіз для зіставлення діяльності різних фондів; графічний аналіз, який включає використання графічних засобів (діаграм, схем, графіків) для візуалізації даних та виявлення закономірностей, тенденцій і взаємозв'язків у досліджуваному матеріалі.

**Законодавча, нормативна база та джерела первинної інформації.** Під час написання роботи використано законодавчу базу, зокрема Конституцію України, закони України, підзаконні акти тощо.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вони сприяють кращому розумінню ролі благодійних фондів у системі соціальної роботи. Результати можуть бути використані для вдосконалення діяльності благодійних організацій, розробки ефективних соціальних програм та політик підтримки вразливих груп населення. Вони також допомагають оптимізувати управління ресурсами та покращити взаємодію між державними,

громадськими та благодійними організаціями, що забезпечує більш ефективну соціальну допомогу.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, 3 розділів, висновків і пропозицій. Робота викладена на 58 сторінках, містить 6 таблиць, 2 рисунків. Список використаних джерел містить 41 найменувань.

## РОЗДІЛ 1

### ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ БЛАГОДІЙНИХ ФОНДІВ У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

#### 1.1. Загальна характеристика сутності діяльності благодійних фондів

Благодійна діяльність є невід’ємною складовою життєздатного громадянського суспільства, яка реалізується добровільно та покликана надавати підтримку особам, що опинилися в уразливому становищі. Вона не лише відповідає на соціальні виклики, а й виконує роль каталізатора суспільної солідарності, сприяючи зменшенню соціальної нерівності та підвищенню якості життя для найбільш потребуючих. Вид громадської участі активізує залучення громадян до вирішення актуальних соціальних питань, формує відповідальне ставлення до проблем суспільства та розвиває почуття причетності до спільного блага. Через участь у благодійних ініціативах люди підвищують свою соціальну свідомість і сприяють формуванню культури взаємопідтримки.

В.Сичова та Т. Полонець визначають благодійність, як особлива форма соціальної взаємодії, зосереджена на реалізації спільнокорисних цілей, які зміцнюють почуття єдності та взаємної підтримки в суспільстві. Вона охоплює участь у соціальних проєктах, програмах і ініціативах, спрямованих на покращення добробуту соціально вразливих категорій населення та побудову більш справедливого суспільства, заснованого на рівності можливостей [1, с. 34-37].

Завдяки своїй універсальності та актуальності благодійна діяльність стала об’єктом наукового інтересу в багатьох галузях знання – зокрема, в менеджменті, маркетингу, культурології, туризмі, державному управлінні. Дослідники О.М. Донік, Ф.Я. Ступак, А.О. Гудзь та інші аналізують її механізми, шукають шляхи підвищення ефективності благодійних ініціатив і формують підходи до їх оптимізації в сучасних умовах.

У науковому й нормативному дискурсі поняття «благодійність» трактується по-різному, однак усі підходи об'єднують акцент на добровільності та суспільній значущості такої діяльності (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Тлумачення поняття «благодійність» [2, с. 199; 3, с. 42; 4, с. 89; 5, с. 56-61]

| Автор                                                               | Тлумачення                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|---------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1                                                                   | 2                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| О.М. Донік                                                          | добровільне спрямування як державних, так і приватних ресурсів на вирішення соціально значущих питань, підтримку вразливих груп населення та покращення громадського добробуту                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| А.О. Гудзь                                                          | регулярне або одноразове надання матеріальної чи нематеріальної допомоги з боку благодійника, без мети отримання прибутку чи будь-якої компенсації (окрім випадків передачі ресурсів на пільгових умовах). Водночас автор піддається критиці через спробу надати благодійності риси системності та можливість матеріальної компенсації, що суперечить суті альтруїзму та безкорисливості – адже добродійність може бути спонтанною, а витрати благодійника не повинні компенсуватись. |
| О.П. Ільченко                                                       | може виникати як із громадської ініціативи, так і з приватної, а її головними рисами є: наявність суспільно важливої мети, добровільність, відсутність корисливості, а також висока моральна відповідальність благодійника, який усвідомлює необхідність підтримки соціально вразливих верств.                                                                                                                                                                                        |
| О.Ю. Віннікова                                                      | це соціально орієнтована дія, покликана надати підтримку тим, хто через життєві обставини не може забезпечити собі базові умови існування відповідно до соціальних стандартів.                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» | добровільна участь фізичних або юридичних осіб у наданні матеріальної або нематеріальної допомоги задля досягнення суспільно значущих цілей. Закон закріплює безвідплатність, добровільність та індивідуальний характер такої допомоги, виключаючи можливість отримання прибутку чи компенсацій благодійником.                                                                                                                                                                        |

Ю.В. Кривенко, аналізуючи поняття благодійної та волонтерської діяльності, проводить чітке їх розмежування, звертаючи увагу на відмінні риси кожної з форм соціальної активності. На його думку, до характерних ознак благодійності належать: добровільність, безоплатність, усвідомленість дій та спрямованість на конкретну мету. Натомість волонтерська діяльність, за автором, базується не стільки на ознаках, скільки на принципах, серед яких виділяються: законність, гуманізм, рівність, добровільна участь, безоплатність і неприбутковість [7, с. 595].

Водночас слід зауважити, що наведені принципи властиві й благодійній діяльності, але в межах волонтерства вони проявляються ширше й комплексніше. Таким чином, волонтерство постає як більш широка форма соціальної участі, яка охоплює не лише матеріальну допомогу, але й особисту залученість, громадську ініціативу та активну участь у розв'язанні суспільних проблем.

Р. Сербин у своїх працях порушує складне питання ідентифікації таких явищ, як благодійність, волонтерство та меценатство [8, с. 48]. Він звертає увагу на те, що в науковому середовищі відсутній єдиний підхід: одні автори вважають ці поняття формами прояву благодійництва, інші ж – його видами. Сам Р. Сербин визначає благодійництво як суспільне явище, яке проявляється в добровільному, безкорисливому наданні моральної, матеріальної та організаційної допомоги тим, хто її потребує. Така діяльність реалізується на основі морально-етичних принципів: гуманізму, законності, милосердя та взаємодопомоги [9, с. 16].

Зміст благодійництва, на думку науковця, розкривається через його конкретні прояви – волонтерство, меценатство, благодійність тощо. Він зазначає, що ці прояви водночас можуть розглядатися і як форми (зовнішні способи реалізації діяльності), і як види (класифікаційні одиниці, що мають спільні ознаки й об'єднуються в одну категорію – благодійництво). Такий підхід дозволяє глибше осмислити природу цих явищ і уникнути штучного протиставлення [9, с. 16].

Класифікація як метод систематизації відіграє ключову роль у впорядкуванні багатьох складних явищ, навіть якщо вони здаються суперечливими. Її головне завдання – виявити спільне у різному, усунути протиріччя та сформувати логічну, цілісну систему.

Цікаву та розгорнуту класифікацію запропонувала О. Марченко. Вона пропонує поділяти форми благодійності за низкою критеріїв:

За формою діяльності: меценатство, гуманітарна підтримка, донорство, миротворчість;

За типом організації: традиційні або девіантні структури;

За кількістю учасників: індивідуальна, колективна, групова;

За віком отримувачів допомоги: молодь, дорослі, люди похилого віку;

За способом реалізації: пожертви, внески, гранти;

За сферами впливу: освіта, медицина, екологія, наука, спорт, права людини, розвиток громад, міжнародне співробітництво, реагування на катастрофи, соціальні програми тощо[10, с. 64-65].

Існують також альтернативні підходи до класифікації благодійності, зокрема за суб'єктами, які її здійснюють, або за напрямками допомоги. Наприклад:

Загальносоціальна допомога –включає волонтерську, гуманітарну, донорську діяльність.

Освітньо-культурна – реалізується у формі меценатства.

Релігійно-духовна — охоплює філантропію та альтруїзм.

Миротворча –спрямована на підтримку миру й стабільності.

Загалом, А.О.Гудзьзазначає, щонаведені підходи свідчать про багатовимірність благодійництва як суспільного явища, що потребує гнучкого, глибоко осмисленого підходу до його аналізу й класифікації[11, с. 63].

О.В. Марченко вказує на безоплатність як одну з ключових характеристик благодійної діяльності, розуміючи її як надання допомоги без будь-якої майнової компенсації з боку одержувача [10, с. 65]. Проте дане визначення викликає дискусію, адже на практиці благодійник іноді може очікувати від бенефіціара певних дій, нехай і немайнового характеру. Наприклад, це може бути участь у публічній кампанії на підтримку благодійника або виконання певних соціально корисних функцій. Такий підхід свідчить про те, що надто жорстке трактування поняття «безоплатності» може обмежувати розуміння сутності благодійної допомоги, звужуючи її до формального альтруїзму.

Іншої думки дотримується В.О. Чепурнов, який наголошує на безоплатності як центральному принципі благодійництва. Він підкреслює, що справжній добродій діє виключно з альтруїстичних міркувань, не очікуючи жодної вигоди чи вдячності у відповідь. Проте автор також зазначає, що в реаліях

сучасної України цей ідеал часто набуває ознак умовної, відносної безкорисливості, адже добродійна діяльність може поєднувати моральні мотиви з прагненням до соціального впливу чи публічного визнання [12, с. 42].

Таким чином, поняття безоплатності в контексті благодійності потребує гнучкого трактування, що враховує як правові, так і моральні аспекти взаємодії між благодійником і бенефіціаром.

У суспільному вимірі благодійність є невід'ємною складовою історичного поступу людства, адже вона формується на принципах солідарності, співчуття та взаємодопомоги, які супроводжують соціальну еволюцію людства [13, с. 139]. Явище виходить далеко за межі простої практики надання допомоги, адже виконує важливу соціокультурну роль – транслює ключові цінності та етичні орієнтири, які становлять основу громадянського суспільства. Благодійна діяльність відображає глибоку гуманістичну спрямованість соціуму, що проявляється в прагненні індивіда чинити добро іншим.

З точки зору теорії структурного функціоналізму, благодійність виконує критично важливу функцію підтримки соціальної стабільності та цілісності. Як підкреслює О.О. Єсіна, саме завдяки цій діяльності суспільство зберігає свої основні риси, відновлюється після криз і адаптується до змін [14, с. 117]. Універсальність благодійництва полягає в його здатності адаптуватися до будь-яких соціальних умов, незалежно від рівня організації чи конкретного часу. О.О. Єсіна акцентує, що у просторі соціальних відносин завжди знайдеться місце для прояву добродійності як морального і соціального феномена [14, с. 115].

Також благодійність має яскраво виражений соціально-психологічний вимір. Вона формує й закріплює у свідомості людей систему цінностей, яка стимулює альтруїстичну поведінку – допомогу без очікування винагороди. На індивідуальному рівні це виявляється як глибоко інтегрована психологічна установка на добродійність.

Особливу роль у формуванні морального підґрунтя благодійності відіграло християнське вчення. Його етична концепція побудована на любові до ближнього і сприйнятті добрих учинків як вираження духовного

служіння.Зрештою, благодійність як соціальна дія демонструє активний пошук шляхів вирішення актуальних проблем суспільства, включаючи сферу соціальної роботи.

Я.М.Буздуган зазначає основні види благодійної діяльності, що реалізуються в суспільстві, включають (табл. 1.2):

Таблиця 1.2

## Складові видів благодійної діяльності[15, с. 52]

| Складова             | Характеристика                                                                                                                                                                                                                   |
|----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1                    | 2                                                                                                                                                                                                                                |
| Фінансова підтримка  | надання грошових коштів, матеріальних цінностей або послуг тим, хто перебуває в складних життєвих обставинах. Допомога може охоплювати витрати на лікування, оренду житла, освіту та інші потреби.                               |
| Матеріальна допомога | включає забезпечення продуктами харчування, одягом, медикаментами та житлом для осіб, які потрапили в важкі ситуації. Метою допомоги є задоволення базових потреб і створення умов для гідного життя.                            |
| Соціальні послуги    | напрямок благодійності передбачає надання медичних, юридичних, психологічних послуг. Організації можуть допомогти з доступом до лікування, правовими консультаціями та психологічною підтримкою для осіб, які пережили труднощі. |
| Освітня підтримка    | надання стипендій, грантів і іншої матеріальної допомоги студентам та учням, що сприяє їхньому розвитку та забезпечує рівні можливості для здобуття освіти. Вид благодійності має великий вплив на майбутнє освітнє середовище.  |
| Культурна підтримка  | включає підтримку культурних ініціатив і заходів, що сприяють розвитку культури та дозвілля в суспільстві. Організації надають ресурси для реалізації проектів, які збагачують культуру громади.                                 |
| Екологічна підтримка | спрямована на підтримку ініціатив, що займаються охороною природи та вирішенням екологічних проблем. Включає в себе підтримку проектів із захисту навколишнього середовища та пропаганду екологічної свідомості серед населення. |

Отже, благодійна діяльність є важливою складовою функціонування громадянського суспільства, що сприяє підтримці вразливих верств населення та зменшенню соціальної нерівності. Вона реалізується на основі добровільності та безкорисливості і має значний вплив на формування суспільної солідарності, а також на підвищення соціальної свідомості. Благодійність сприяє розвитку почуття єдності, моральної відповідальності та соціальної активності громадян. Вона охоплює різні форми взаємодії, такі як меценатство, донорство, гуманітарна підтримка та миротворчість, та реалізується через участь у

соціальних програмах і ініціативах, спрямованих на покращення добробуту соціально вразливих груп. Науковці підкреслюють значення благодійності як соціального явища, яке базується на принципах гуманізму, милосердя та взаємопідтримки, і аналізують її механізми для підвищення ефективності. Однак поняття безоплатності, що є ключовим для благодійності, потребує гнучкого трактування, оскільки на практиці воно може включати й певні форми взаємодії, що не обов'язково мають фінансову компенсацію.

## 1.2. Благодійні фонди як суб'єкти соціальної роботи: напрямки та принципи діяльності

Благодійна діяльність охоплює широкий спектр соціально орієнтованих послуг і форм допомоги. До неї належать: надання матеріальних цінностей із чітко визначеною метою, яка є умовою отримання пожертви; пожертви на користь отримувачів, які самостійно визначають напрям їх використання; передача майна у вигляді дарунка згідно з договором дарування; передача особистого майна за заповітом; надання матеріальних благ (як речей, так і майнових прав) фізичним або юридичним особам, з визначеною або невизначеною метою; разові пожертви; покриття витрат або боргів отримувача; фінансування витрат на організацію благодійних заходів, а також передача отриманих від них коштів нужденним.

До благодійності також належить надання професійних послуг або виконання робіт на безоплатній основі; здійснення соціальної реклами та активізація суспільної уваги до важливих проблем; участь у соціальних акціях та програмах. Під цим поняттям розуміється й безкоштовне надання послуг для користі бенефіціарів, публічний збір пожертв, меценатська діяльність, матеріальна підтримка потребуючих, що здійснюється як окремими громадянами, так і організаціями. До форм благодійності відносять також спонсорство, філантропію, прояви соціальної відповідальності (корпоративної чи індивідуальної), а також соціальні інвестиції.

Окремим видом благодійної діяльності є волонтерство – добровільна, безоплатна, суспільно значуща активність, яка виражається у виконанні робіт і наданні послуг фізичними особами або волонтерськими об'єднаннями.

Благодійна діяльність у соціальній сфері часто ототожнюється із соціальною роботою або ж активністю організацій, що представляють так званий третій сектор. Вона виконує низку критично важливих суспільних функцій: згладжує недоліки системи розподілу ресурсів (як матеріальних, так і духовних), задовольняє глибинну потребу людини в допомозі іншим, виступає засобом громадської самоорганізації[16, с. 322], формує соціальну свідомість і колективну пам'ять, а також підтримує й розвиває соціальний капітал [17, с. 32].

Завдяки благодійності можна не лише зменшити фінансове навантаження на державу, а й частково перебрати її обов'язки у вирішенні гострих соціальних питань. У рамках соціальної роботи благодійність – це вияв професійної турботи та глибокого гуманістичного ставлення до вразливих верств населення. Соціальні працівники, маючи відповідну підготовку, допомагають людям зберегти гідність і побудувати стабільне, самодостатнє життя [18, с. 233].

Термін «благодійність» поступово вкорінився в суспільній свідомості як символ прагнення до добра, незалежного від етнічної, соціальної чи релігійної належності [19, с. 22-23]. Таким чином, її можна сприймати як глибоко гуманістичну місію соціального працівника. Благодійність не лише активізує громадянську позицію, але й перетворює людину на співтворця гідного суспільного буття.

Основні напрямки діяльності благодійних фондів у сфері соціальної роботи охоплюють широкий спектр завдань, що мають на меті забезпечення комплексної підтримки найбільш вразливих категорій населення. Одним із провідних напрямків є надання гуманітарної допомоги, яка залишається найпоширенішою формою благодійної діяльності. Така допомога включає систематичний розподіл продуктів харчування, води, одягу, взуття, засобів особистої гігієни, побутових товарів першої необхідності, медикаментів, а також допоміжних засобів для осіб з інвалідністю. Особливо актуальною така

підтримка є під час воєнних дій, надзвичайних ситуацій або в умовах масштабного внутрішнього переміщення, коли люди втрачають домівки та доступ до базових ресурсів. Благодійні фонди формують гуманітарні пакети, організовують пункти роздачі допомоги, співпрацюють з міжнародними організаціями для закупівлі та доставки товарів, а також створюють мобільні групи для адресної доставки в найвіддаленіші населені пункти.

Окрім матеріальної підтримки, надзвичайно важливою складовою діяльності фондів є реалізація програм психосоціальної підтримки. Напрямок охоплює психологічне консультування, групову терапію, кризову інтервенцію, тренінги з подолання стресу та емоційного вигорання, заняття з арттерапії, роботу з дітьми, які пережили травматичні події. Особлива увага приділяється внутрішньо переміщеним особам, які були змушені залишити домівки через війну, втратили соціальні зв'язки, роботу, майно, а також учасникам бойових дій, членам їхніх родин та постраждалим від насильства. Завдяки психосоціальній підтримці благодійні фонди сприяють збереженню психологічної стійкості, адаптації до нових умов життя, відновленню базового почуття безпеки, мотивації до активної життєвої позиції[19, с. 23].

Наступним важливим напрямом є організація та реалізація освітніх і просвітницьких програм. Такі проєкти спрямовані на підвищення рівня правової, соціальної та емоційної обізнаності громадян, розвиток базових навичок самоорганізації, критичного мислення, фінансової грамотності та відповідального батьківства. Благодійні організації проводять семінари, тренінги, вебінари, інтерактивні заняття, створюють інформаційні брошури, онлайн-курси, відеоролики. Одним із ключових завдань є формування у людей знань про можливості отримання допомоги – як від держави, так і від неурядових організацій, – ознайомлення з алгоритмами звернення по підтримку, а також розвиток самозахисних стратегій і активної громадянської позиції. Особлива увага приділяється роботі з дітьми та молоддю, жінками, які опинилися у складних життєвих обставинах, особами з інвалідністю, представниками національних меншин.

Іншим важливим напрямом діяльності благодійних фондів у сфері соціальної роботи є сприяння працевлаштуванню та професійній адаптації осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах. Серед таких осіб – внутрішньо переміщені особи, учасники бойових дій, люди з інвалідністю, матері-одиначки, безробітні, які тривалий час не можуть знайти роботу, та інші соціально вразливі групи. Благодійні фонди реалізують програми, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності цих людей на ринку праці. Зокрема, організовуються тренінги з розвитку професійних навичок, курси перекваліфікації, майстер-класи з підприємництва та самоорганізації, а також проводиться кар'єрне консультування – індивідуальна або групова робота з фахівцями, яка допомагає визначити сильні сторони людини, сформулювати резюме, підготуватись до співбесіди та побудувати план професійного зростання. Деякі фонди створюють спеціальні онлайн-платформи або фізичні простори для взаємодії шукачів роботи з роботодавцями, що сприяє ефективному працевлаштуванню та формуванню мережі контактів [19, с. 24].

Паралельно з цим зростає роль благодійних організацій у розвитку громад та підтримці місцевих ініціатив. Фонди все частіше виступають не лише як постачальники ресурсів, а як координатори та медіатори між різними соціальними секторами – громадянами, органами влади, бізнесом, освітніми установами. Такий підхід дозволяє активізувати місцеві спільноти, залучити додаткові ресурси, стимулювати громадську участь у розв'язанні локальних проблем, таких як благоустрій, доступ до освіти, екологічна безпека, підтримка вразливих груп тощо. У даному контексті благодійні фонди не лише реагують на вже наявні потреби, але й формують середовище для сталого розвитку громад.

Уся діяльність благодійних фондів у сфері соціальної роботи ґрунтується на низці принципів, які забезпечують її етичну обґрунтованість, ефективність та суспільну довіру. Центральним серед них є принцип гуманізму, який передбачає повагу до людської гідності, унікальності кожної особистості, визнання пріоритету потреб людини над інституційними, адміністративними чи

політичними міркуваннями. Допомога надається з урахуванням особистого контексту, а не формальних критеріїв [17, с. 32].

Принцип добровільності є не менш важливим і означає, що участь у благодійній діяльності – як у ролі донора, так і в ролі отримувача допомоги – базується на вільному волевиявленні. Ніхто не може бути змушений до участі у програмі чи акції проти своєї волі, а зусилля добровольців та громадян є основою функціонування багатьох проєктів фондів.

Принцип адресності передбачає, що ресурси спрямовуються саме на тих, хто їх найбільше потребує, з урахуванням реальних життєвих обставин, ступеня вразливості та нагальності проблем. Забезпечує ефективне використання обмежених ресурсів та соціальну справедливість [17, с. 32-33].

Особливу роль відіграє принцип прозорості та підзвітності, який формує довіру до благодійного сектору з боку суспільства, донорів, партнерів та бенефіціарів. Благодійні організації мають регулярно звітувати про джерела фінансування, напрями витрат, результати реалізованих програм, бути відкритими до запитів та перевірок, вести публічну комунікацію про свою діяльність.

Нарешті, принцип партнерства визначає прагнення благодійних фондів до конструктивної взаємодії з різними суб'єктами соціальної сфери. Ефективна соціальна робота вимагає об'єднання зусиль держави, громадянського суспільства, бізнесу, міжнародних донорів та експертного середовища. Спільна реалізація ініціатив дозволяє досягати масштабніших результатів, уникати дублювання зусиль та створювати сталі системи підтримки.

Таким чином, діяльність благодійних фондів є не лише проявом солідарності, а й професійною, структурованою та стратегічно важливою складовою сучасної соціальної роботи.

## РОЗДІЛ 2

### АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ БЛАГОДІЙНИХ ФОНДІВ У СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ В УКРАЇНІ

#### 2.1. Аналіз результатів діяльності благодійних фондів

Благодійна діяльність в Україні набуває все більш різноманітних форм, охоплюючи як матеріальні, так і нематеріальні ресурси, що спрямовуються на підтримку вразливих категорій населення. Однією з найпоширеніших форм благодійності є допомога товарами. Можуть бути продукти харчування, ліки, одяг, взуття, засоби гігієни, побутове обладнання, медичне устаткування тощо. Така допомога особливо актуальна для людей, які мають проблеми зі здоров'ям, опинилися в складних життєвих обставинах або втратили житло через війну. Згідно зі статистикою, безкоштовна передача їжі, одягу, ліків та іншого майна становить 53% усіх видів благодійної допомоги (рис. 2.1) [36, с. 50].

Наступною важливою формою є надання різноманітних послуг, зокрема юридичних, психологічних, медичних, а також інформаційних консультацій. Послуги дозволяють не лише вирішити поточні проблеми людини, але й сприяють її довгостроковій адаптації, відновленню емоційної рівноваги та правовому захисту. За наданими даними, психологічна допомога складає 32% усіх випадків благодійної діяльності, навчання та консультування – 35%, а безоплатне надання послуг чи виконання робіт – 33%.

Важливою складовою благодійної діяльності є волонтерська підтримка, яка виражається у наданні особистого часу волонтерів та інших зацікавлених осіб. Може включати фізичну залученість (допомога з логістикою, доставкою речей, облаштуванням просторів), інтелектуальну підтримку (освітні ініціативи, тренінги, менторство), а також інформаційну допомогу (створення інформаційних кампаній, поширення корисної інформації в соціальних мережах

тощо). Волонтерська допомога становить 41% серед усіх форм благодійності, а інформаційна підтримка – 26% [36, с. 51].

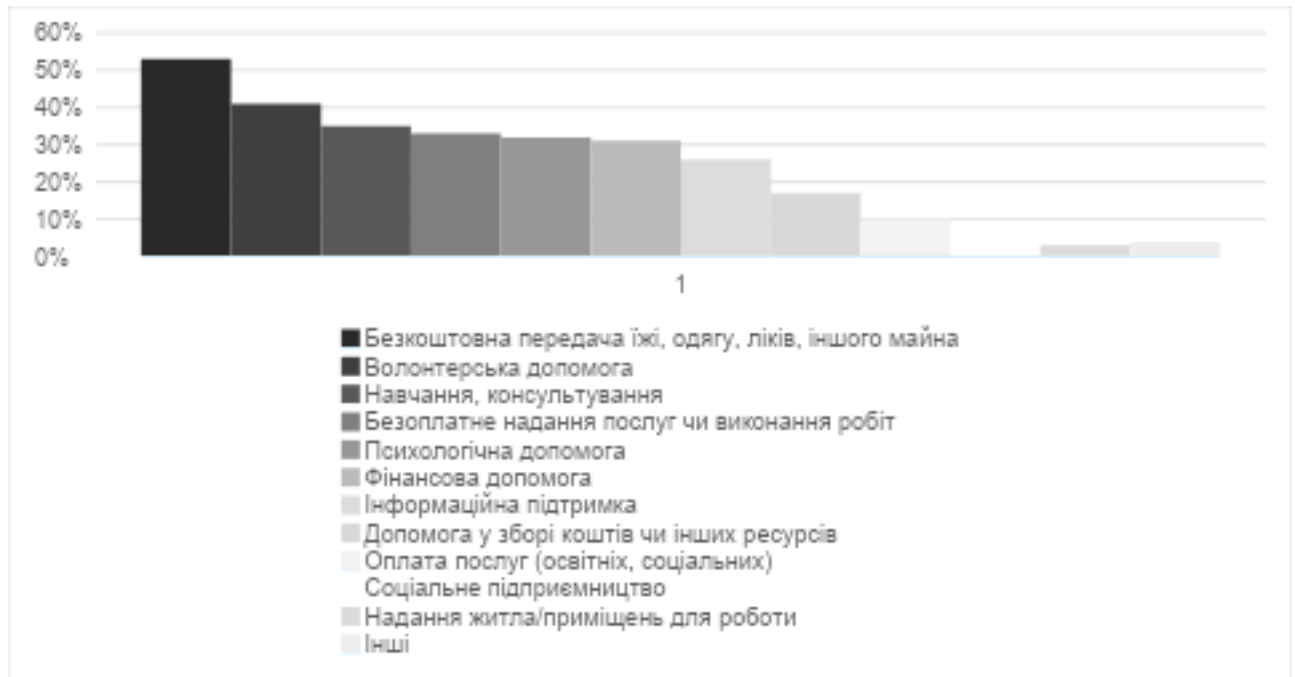


Рис. 2.1 Форми допомоги благодійних організацій[36, с. 51-52]

Окремою категорією благодійності є фінансова допомога, яка передбачає надання грошових коштів на конкретні потреби – лікування, навчання, відновлення житла, харчування тощо. Частка фінансової допомоги в загальній структурі благодійності складає 31%. Також популярною є допомога у зборі коштів або інших ресурсів – вона охоплює 17% благодійної діяльності.

Не менш важливою є підтримка, спрямована на створення комфортного середовища для людей з інвалідністю. Може включати як матеріальні внески, так і організаційне сприяння бізнесу в адаптації простору, встановленні пандусів, спеціального обладнання, звукових та візуальних індикаторів, або розробку інклюзивних послуг. Держава і місцева влада також долучаються до благодійної діяльності шляхом надання приміщень в оренду або безоплатного користування для проведення заходів, організації складів гуманітарної допомоги, центрів реабілітації, тощо. Частка надання житла або приміщень для роботи становить 3%. Інші, менш поширені, але важливі форми благодійності включають оплату

соціальних чи освітніх послуг (10%) та розвиток соціального підприємництва – 6%, що дозволяє забезпечити сталість допомоги та створює нові можливості для самозайнятості вразливих груп [36, с. 52].

Загалом, спектр благодійної допомоги в Україні є надзвичайно широким і динамічно розвивається, відповідаючи на виклики часу та потреби суспільства. Залучення різних форм допомоги – як матеріальних, так і нематеріальних – свідчить про високу соціальну активність громадян, бізнесу, громадських організацій і державних структур, об'єднаних спільною метою – допомогти тим, хто цього потребує [36, с. 52].

В умовах повномасштабної війни в Україні, що призвела до масового переміщення населення та суттєвого загострення соціально-економічної ситуації, управління соціальної та ветеранської політики Криворізької районної державної адміністрації приділяє особливу увагу підтримці внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО), які вимушено залишили свої домівки через бойові дії. Одним із головних напрямів діяльності управління є комплексна допомога ВПО з метою їх адаптації до нових умов життя та інтеграції в місцеві громади. Управління активно залучене до процесу розміщення переміщених осіб у тимчасовому житлі, сприяє в оформленні відповідного статусу та документів, необхідних для отримання соціальних виплат, компенсацій та державної допомоги. Значна увага приділяється доступу ВПО до медичних послуг, психологічної допомоги, освітніх можливостей для дітей, а також юридичному супроводу. Водночас управління сприяє працевлаштуванню ВПО, взаємодіючи з роботодавцями та державною службою зайнятості для створення нових робочих місць і забезпечення професійної перепідготовки осіб, які змінили місце проживання [34].

Окрім підтримки внутрішньо переміщених осіб, управління активно працює над сприянням зайнятості та соціальною інтеграцією малозахищених верств населення. До цієї категорії належать особи з інвалідністю, самотні матері, багатодітні родини, ветерани, особи передпенсійного віку, молодь, яка перебуває у складних життєвих обставинах, тощо. УСВП Криворізької РДА

тісно співпрацює з державними та недержавними структурами – зокрема, з центрами зайнятості, професійно-технічними та вищими навчальними закладами, підприємствами та соціально відповідальним бізнесом. Така співпраця спрямована на підвищення кваліфікації громадян, організацію курсів професійного навчання, розвиток підприємницьких ініціатив та стимулювання роботодавців до створення робочих місць для вразливих груп населення. Управління виступає координатором і консультантом у процесі соціальної адаптації таких осіб, надає методичну допомогу та підтримує їхній шлях до повноцінної участі в економічному та соціальному житті громади[34].

Одним важливим аспектом діяльності управління є контроль за дотриманням соціальних стандартів. УСВП систематично проводить моніторинг соціально-економічного становища населення району, аналізує рівень життя, виявляє найгостріші соціальні проблеми та формує пропозиції щодо удосконалення місцевої соціальної політики. Управління також здійснює перевірку дотримання чинного законодавства у сфері соціального забезпечення з боку місцевих установ, надавачів соціальних послуг, закладів охорони здоров'я, освіти та підприємств. Зокрема, це стосується своєчасності виплат, належної організації соціального обслуговування, забезпечення доступності послуг для осіб з інвалідністю та інших вразливих категорій. Такий контроль забезпечує не лише прозорість та ефективність реалізації соціальної політики, а й сприяє зміцненню довіри громадян до державних інституцій [34].

Благодійна діяльність в Україні відіграє ключову роль у підтримці соціально вразливих груп населення, розвитку громадянського суспільства та зміцненні соціальної стабільності, особливо в умовах триваючої війни та економічних викликів. У 2025 році благодійні фонди України демонструють значний внесок у різні сфери суспільного життя, включаючи підтримку Збройних Сил України (ЗСУ), гуманітарну допомогу, медичну реабілітацію та соціальні проекти.

Благодійний фонд «Повернись живим» є однією з найбільших організацій в Україні, що спеціалізується на підтримці ЗСУ. Заснований у 2014 році, фонд

зосереджується на забезпеченні військових сучасним обладнанням, навчанням та ресурсами для ефективного виконання бойових завдань. У 2023 році фонд зібрав 7,06 млрд грн, що становить значну частку від загального обсягу пожертв на потреби ЗСУ (89% від загальних зборів великих фондів). У серпні 2023 року фонд встановив рекорд, зібравши 0,5 млрд грн за місяць, з яких 281 млн грн було отримано за п'ять днів [5].

У 2024 році фонд продовжив демонструвати високі показники ефективності. За даними платформи Monobank, станом на 7 січня 2025 року фонд зібрав понад 1,19 млрд грн, з яких більша частина була спрямована на закупівлю тепловізорів, дронів, засобів зв'язку та іншого обладнання. Фонд активно співпрацює з міжнародними партнерами, що дозволяє залучати іноземні пожертви та розширювати масштаби діяльності. Прозорість фонду підтверджується регулярними фінансовими звітами, які публікуються на офіційному сайті та верифікуються незалежними аудиторами.

Соціальний вплив фонду «Повернись живим» полягає у зміцненні обороноздатності України, що є критично важливим в умовах війни. Крім того, фонд сприяє підвищенню довіри до благодійного сектору завдяки відкритості та чіткому звітуванню про використання коштів. Проте викликом для фонду залишається залежність від волатильності пожертв, оскільки обсяги донатів мають тенденцію до зниження у періоди відносної стабілізації воєнної ситуації [14, с. 116].

United24 — це фандрейзингова платформа, створена за ініціативи Президента України у 2022 році, яка об'єднує зусилля держави, бізнесу та громадян для збору коштів на підтримку України. Платформа функціонує як благодійна організація з чіткою структурою управління та високим рівнем прозорості. У 2023 році United24 зібрала дві третини від загальної суми пожертв усіх великих фондів України, що становить близько 24 млрд грн. У 2024 році платформа розширила напрями зборів, додавши гуманітарне розмінування та підтримку освіти і науки, на які було перераховано 76 млн грн за п'ять місяців [5].

Унікальність United24 полягає у її глобальному охопленні: платформа залучає кошти від міжнародних донорів, зокрема завдяки участі відомих амбасадорів, таких як голлівудські актори Міла Куніс та Ештон Кутчер, які у 2022 році зібрали значні суми для України. Станом на 2025 рік, за даними аналітичних звітів, United24 залишається лідером за обсягом залучених коштів серед українських благодійних організацій. Платформа використовує сучасні цифрові інструменти, такі як інтеграція з платіжними системами та соціальними мережами, що сприяє залученню молодіжної аудиторії, зокрема зумерів і міленіалів [22].

Соціальний ефект діяльності United24 проявляється у широкому спектрі проєктів, від закупівлі медичного обладнання до відновлення інфраструктури. Проте платформа стикається з викликами, пов'язаними з необхідністю забезпечення прозорості використання коштів на міжнародному рівні, а також із координацією великої кількості проєктів, що потребує значних адміністративних ресурсів.

Благодійний фонд «МХП-Громаді», створений агрохолдингом МХП, зосереджується на соціальних, культурних та гуманітарних проєктах, спрямованих на розвиток місцевих громад. У 2023 році фонд освоїв 686 млн грн, реалізувавши проєкти у 700 населених пунктах України, що дозволило йому посісти 16 місце у рейтингу 50 найбільших благодійних фондів України за версією Forbes. Основними напрямками діяльності є підтримка освіти, культури, спорту та гуманітарна допомога внутрішньо переміщеним особам [8].

Фонд активно співпрацює з місцевими громадами, що відповідає положенням Закону України «Про співробітництво територіальних громад», який заохочує партнерство між громадськими організаціями та органами місцевого самоврядування. У 2024 році фонд розширив свою діяльність, включивши проєкти з психологічної реабілітації ветеранів та підтримки дітей із вразливих категорій. Прозорість діяльності фонду забезпечується регулярними звітами, які публікуються на офіційному сайті та верифікуються через незалежний аудит [23].

Соціальний вплив фонду «МХП-Громаді» полягає у сприянні розвитку громадянського суспільства на локальному рівні. Фонд відіграє важливу роль у децентралізації благодійної діяльності, що дозволяє адресувати специфічні потреби невеликих громад. Однак обмеженням є залежність фонду від фінансування материнської компанії МХП, що може впливати на його автономність та сталість у довгостроковій перспективі.

Порівняльний аналіз діяльності фондів «Повернись живим», United24 та «МХП-Громаді» показує їхню спеціалізацію на різних аспектах благодійності. «Повернись живим» фокусується на мілітарній підтримці, United24 має широкий спектр напрямів із акцентом на міжнародне співробітництво, а «МХП-Громаді» зосереджується на локальних соціальних проєктах. Усі три організації демонструють високий рівень прозорості, що підтверджується їхньою участю в рейтингах Forbes та Асоціації благодійників України. Проте кожен фонд стикається з унікальними викликами: для «Повернись живим» це волатильність пожертв, для United24 — складність координації масштабних проєктів, а для «МХП-Громаді» — залежність від корпоративного фінансування.

Одним із ключових напрямів діяльності благодійних фондів є підтримка психологічного благополуччя та соціальної адаптації. Наприклад, фонд «Повернись живим» реалізує програми психологічної реабілітації для ветеранів, які включають тренінги, індивідуальні консультації та групову терапію. Такі ініціативи спрямовані на подолання посттравматичного стресового розладу (ПТСР) і повернення ветеранів до цивільного життя. У 2024 році фонд організував 15 тренінгових програм, які охопили понад 2000 учасників, що свідчить про значний масштаб цієї діяльності. Психологічна підтримка також є важливим компонентом роботи United24, яка фінансує центри реабілітації для ВПО та ветеранів, забезпечуючи їх доступ до кваліфікованих фахівців. Ці ініціативи сприяють відновленню емоційної стабільності та соціальній інтеграції [14, с. 117].

Ще одним важливим аспектом є освітні програми, які реалізуються фондами для підтримки дітей та молоді з вразливих категорій. United24 у 2024

році профінансувала 50 освітніх проєктів, спрямованих на забезпечення шкіл сучасним обладнанням та організацію курсів для дітей ВПО. Наприклад, проєкт «Освітній міст» охопив 10 000 учнів у 12 регіонах України, надаючи їм доступ до онлайн-навчання та психологічної підтримки. Фонд «МХП-Громаді» також активно підтримує освіту, реалізуючи програми професійної орієнтації для молоді в сільських громадах. У 2024 році фонд організував 20 тренінгів із підприємництва, які допомогли 500 молодим людям розпочати власні мікробізнеси. Такі ініціативи сприяють розвитку людського капіталу та створюють передумови для економічної стабільності [8].

Матеріальна допомога залишається однією з основних форм благодійної діяльності. «Повернись живим» спрямовує значну частину коштів на закупівлю обладнання для ЗСУ, включаючи дрони, тепловізори та засоби зв'язку. У 2024 році фонд передав військовим 5000 одиниць техніки, що підвищило їхню оперативну ефективність. United24, у свою чергу, забезпечує гуманітарну допомогу, таку як продукти харчування, медикаменти та одяг, для ВПО та жителів деокупованих територій. У 2023 році платформа доставила 1,2 млн тонн гуманітарних вантажів, що допомогло підтримати 3 млн осіб. «МХП-Громаді» зосереджується на локальних потребах, надаючи продукти харчування та засоби гігієни для багатодітних сімей і осіб з інвалідністю, охопивши 7000 домогосподарств у 2024 році [5].

Інклюзивність є важливим елементом соціальних програм фондів. «МХП-Громаді» активно співпрацює з місцевими громадами для створення доступного середовища, встановлюючи пандуси та спеціальне обладнання в громадських місцях. У 2024 році фонд профінансував облаштування 30 інклюзивних просторів у сільських школах і центрах реабілітації. United24 підтримує проєкти, спрямовані на адаптацію міських просторів для осіб з інвалідністю, включаючи встановлення звукових і візуальних індикаторів на транспортних вузлах. Ці ініціативи сприяють соціальній інклюзії та підвищенню якості життя осіб з особливими потребами [23].

Волонтерська підтримка залишається невід'ємною частиною діяльності фондів. «Повернись живим» залучає волонтерів для логістики та доставки обладнання на передову, що дозволяє оптимізувати витрати та прискорити процеси. У 2024 році волонтери фонду здійснили 2000 логістичних операцій, що охопили 15 регіонів України. United24 використовує волонтерів для інформаційних кампаній у соціальних мережах, що сприяє залученню міжнародних донорів. «МХП-Громаді» залучає місцевих волонтерів для організації громадських заходів, таких як кінопокази та культурні фестивалі, які сприяють згуртованості громад. Волонтерська діяльність не лише підвищує ефективність програм, але й зміцнює соціальну солідарність [7, с. 595].

Фінансова допомога, яка становить 31% від загального обсягу благодійної діяльності, відіграє ключову роль у реалізації соціальних програм. United24 спрямовує кошти на цільові проекти, такі як відновлення зруйнованих шкіл і лікарень, що дозволяє швидко реагувати на критичні потреби. Наприклад, у 2024 році платформа профінансувала реконструкцію 20 шкіл на деокупованих територіях, що забезпечило навчання для 15 000 дітей. «МХП-Громаді» надає гранти для мікробізнесів, що сприяє самозайнятості ВПО та ветеранів. У 2024 році фонд видав 80 грантів на суму 7,4 млн грн, що дозволило створити 150 робочих місць. «Повернись живим» використовує фінансову допомогу для закупівлі високотехнологічного обладнання, що підвищує ефективність ЗСУ [22].

Незважаючи на значні досягнення, фонди стикаються з низкою викликів. Волатильність пожертв, яка залежить від інтенсивності воєнних дій, є основною проблемою для «Повернись живим». United24 потребує вдосконалення механізмів координації для управління великою кількістю проектів, що ускладнює оперативне реагування. «МХП-Громаді» обмежений залежністю від фінансування материнської компанії, що може впливати на довгострокову сталість його програм. Для подолання цих викликів необхідна диверсифікація джерел фінансування, посилення співпраці з міжнародними донорами та вдосконалення системи моніторингу й оцінки ефективності програм [14, с. 118].

Соціальний вплив благодійних фондів є багатограним і охоплює як короткострокові, так і довгострокові ефекти. «Повернись живим» сприяє зміцненню обороноздатності, що є основою безпеки країни. United24 забезпечує комплексну підтримку, яка охоплює гуманітарні, освітні та інфраструктурні проекти, що сприяє відновленню суспільства. «МХП-Громаді» відіграє важливу роль у децентралізації благодійної діяльності, зміцнюючи локальні громади та сприяючи їхній економічній самостійності. Ці зусилля доповнюють діяльність державних структур, таких як Управління соціальної та ветеранської політики Криворізької РДА, створюючи комплексний підхід до соціального захисту.

Отже, аналіз діяльності благодійних фондів «Повернись живим», United24 та «МХП-Громаді» свідчить про їхній значний внесок у підтримку українського суспільства в умовах війни та економічних викликів. Ці організації демонструють високий рівень ефективності, прозорості та соціального впливу, що сприяє зміцненню довіри до благодійного сектору. Однак для забезпечення сталого розвитку необхідно вирішувати проблеми, пов'язані з волатильністю пожертв, адміністративними витратами та залежністю від окремих джерел фінансування.

## 2.2. Аналіз ефективності соціальних програм благодійних фондів

Благодійна діяльність в Україні є важливим елементом соціальної роботи, спрямованим на підтримку вразливих груп населення, розвиток громад та зміцнення громадянського суспільства. У 2025 році, в умовах триваючої війни та економічних викликів, благодійні фонди відіграють ключову роль у забезпеченні гуманітарної допомоги, підтримці Збройних Сил України (ЗСУ), а також реалізації соціальних і освітніх проектів.

Благодійна діяльність в Україні регулюється Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 5 липня 2012 року № 5073-VI, який визначає правові засади функціонування благодійних організацій, їхні форми та напрями діяльності. Закон підкреслює неприбутковий характер таких

організацій і їхню спрямованість на вирішення суспільних проблем шляхом філантропії, підтримки освіти, культури та інших соціальних ініціатив [6]. Станом на 2023 рік в Україні зареєстровано 20 671 благодійну організацію, що на 74% більше порівняно з довоєнним періодом, що свідчить про зростання сектору в умовах війни.

Ефективність соціальних програм благодійних фондів оцінюється за кількома критеріями: обсяг залучених коштів, прозорість використання ресурсів, кількість реалізованих проєктів та їхній соціальний вплив. У 2025 році благодійні фонди активно використовують цифрові платформи, такі як Monobank, для збору пожертв, що забезпечує оперативність і прозорість фінансових операцій. Історично благодійність в Україні має глибокі традиції, які сягають часів Київської Русі та Києво-Могилянської академії, де філантропія була невід’ємною частиною суспільного життя [4, с. 90].

Методологія аналізу включає оцінку діяльності фондів за такими параметрами: обсяг зібраних коштів, кількість і якість реалізованих соціальних програм, рівень прозорості, а також їхній вплив на суспільство. Дані для аналізу отримані з офіційних звітів фондів, рейтингів Forbes Україна, Асоціації благодійників України, а також аналітичних матеріалів, опублікованих у 2023–2025 роках. Особлива увага приділяється актуальним показникам за 2024–2025 роки, що відображають сучасний стан благодійного сектору.

Фонд «Повернись живим» є одним із лідерів у сфері підтримки ЗСУ. Заснований у 2014 році, фонд спеціалізується на забезпеченні військових сучасним обладнанням, навчанням і ресурсами для підвищення їхньої ефективності. У 2023 році фонд зібрав 7,06 млрд грн, що становить 22% від загального обсягу пожертв трьох найбільших фондів України. У серпні 2023 року фонд досяг рекордного показника, зібравши 0,5 млрд грн за місяць, з яких 281 млн грн було отримано за п’ять днів у рамках проєкту «Операція “Єдність”» на закупівлю 10 000 FPV-дронів [5]. У 2024 році, за даними Monobank, станом на 7 січня 2025 року фонд зібрав 1,19 млрд грн, спрямованих на закупівлю тепловізорів, дронів і засобів зв’язку.

Соціальні програми фонду «Повернись живим» включають не лише матеріальну підтримку ЗСУ, але й психологічну реабілітацію ветеранів. Фонд реалізує проекти з навчання військових, що сприяють підвищенню їхньої професійної компетентності. Прозорість діяльності забезпечується регулярними фінансовими звітами, які верифікуються незалежними аудиторами. Соціальний вплив фонду полягає у зміцненні обороноздатності країни, що є критично важливим в умовах війни. Однак волатильність пожертв, яка залежить від інтенсивності воєнних дій, залишається викликом для стабільності фінансування [14, с. 116].

Платформа United24, створена за ініціативи Президента України у 2022 році, є унікальним прикладом об'єднання зусиль держави, бізнесу та громадян для підтримки України. У 2023 році United24 зібрала 12,07 млрд грн, що становить дві третини від загального обсягу пожертв великих фондів. У 2024 році платформа розширила напрями діяльності, включивши гуманітарне розмінування (0,13 млрд грн) та підтримку освіти і науки (0,12 млрд грн). Пік зборів припав на грудень 2023 року, коли було зібрано 3,55 млрд грн [21]. У 2025 році платформа продовжує лідирувати за обсягом залучених коштів завдяки міжнародним донорам і амбасадорам, таким як Міла Куніс та Ештон Кутчер.

Соціальні програми United24 охоплюють широкий спектр ініціатив: від закупівлі медичного обладнання до відновлення інфраструктури та підтримки ветеранів. Платформа активно використовує цифрові інструменти, що сприяє залученню молодіжної аудиторії. Прозорість забезпечується через публікацію звітів на офіційному сайті та співпрацю з Національним банком України. Основним викликом для United24 є координація великої кількості проєктів, що вимагає значних адміністративних ресурсів [22].

Благодійний фонд «МХП-Громаді», створений у 2015 році агрохолдингом МХП, зосереджується на розвитку місцевих громад через соціальні, освітні та культурні проєкти. У 2023 році фонд освоїв 686 млн грн, реалізувавши ініціативи у 700 населених пунктах, що дозволило йому посісти 16 місце у рейтингу Forbes. У 2024 році фонд підтримав 149 соціальних ініціатив на суму 13 млн грн і 80

мікробізнесів на 7,4 млн грн. Програма «Скарбничка здоров'я» забезпечила медичний огляд для 3000 дітей, а проєкт «Кіно заради Перемоги» організував 572 кінопокази [8].

Фонд активно співпрацює з органами місцевого самоврядування, що відповідає принципам Закону України «Про співробітництво територіальних громад». У 2025 році «МХП-Громаді» запустив проєкт «Твоя територія», спрямований на інтеграцію молоді з числа внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Прозорість діяльності підтверджується регулярними звітами та незалежним аудитом. Соціальний вплив фонду полягає у сприянні децентралізації та розвитку громадянського суспільства на локальному рівні, однак залежність від фінансування МХП може обмежувати його автономність [23].

Для оцінки ефективності соціальних програм фондів використано два ключові показники: обсяг залучених коштів та кількість реалізованих проєктів. Таблиця 2.1 ілюструє фінансові показники фондів за 2023–2024 роки, а Таблиця 2.2 відображає кількість реалізованих соціальних ініціатив.

Таблиця 2.1.

Фінансові показники діяльності фондів у 2023–2024 роках

| Фонд            | Зібрано у 2023 році<br>(млрд грн) | Зібрано у 2024 році<br>(млрд грн) | Основні напрями витрат                        |
|-----------------|-----------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------------------|
| Повернись живим | 7,06                              | 1,19 (станом на січень 2025)      | Обладнання для ЗСУ, психологічна реабілітація |
| United24        | 12,07                             | 3,55 (грудень 2023)               | Гуманітарна допомога, розмінування, освіта    |
| МХП-Громаді     | 0,686                             | 0,020 (гранти)                    | Соціальні ініціативи, підтримка ВПО           |

Ефективність соціальних програм залежить не лише від фінансових ресурсів, але й від їхнього цільового використання. Наприклад, «Повернись живим» спрямовує кошти на конкретні потреби ЗСУ, що забезпечує швидкий і вимірювальний ефект. United24 охоплює ширший спектр ініціатив, що ускладнює оцінку ефективності окремих проєктів. «МХП-Громаді» фокусується

на локальних громадах, що дозволяє досягати сталого розвитку на регіональному рівні.

Таблиця 2.2

Кількість реалізованих соціальних ініціатив у 2023–2024 роках

| Фонд            | Кількість проєктів у 2023 році | Кількість проєктів у 2024 році | Основні категорії проєктів                   |
|-----------------|--------------------------------|--------------------------------|----------------------------------------------|
| Повернись живим | 120                            | 50 (станом на січень 2025)     | Закупівля обладнання, навчання, реабілітація |
| United24        | 350                            | 200 (за 2024 рік)              | Гуманітарна допомога, освіта, інфраструктура |
| МХП-Громаді     | 149                            | 80                             | Освіта, культура, підтримка мікробізнесу     |

Порівняльний аналіз показує, що «Повернись живим» є лідером у сфері мілітарної підтримки, United24 — у масштабах залучених коштів і міжнародній співпраці, а «МХП-Громаді» — у розвитку локальних громад. Усі фонди демонструють високий рівень прозорості, що підтверджується рейтингами Forbes та Асоціацією благодійників України. Однак кожен фонд стикається з викликами: «Повернись живим» залежить від волатильності пожертв, United24 потребує вдосконалення координації проєктів, а «МХП-Громаді» обмежений корпоративним фінансуванням [7, с. 596].

Важливим аспектом діяльності фондів є психологічна підтримка, яка набуває особливого значення в умовах війни. Фонд «Повернись живим» активно розвиває програми психологічної реабілітації для ветеранів, спрямовані на подолання посттравматичного стресового розладу (ПТСР) і сприяння їхній реінтеграції в цивільне життя. У 2024 році фонд організував 20 тренінгових сесій, які охопили 2500 учасників, включаючи групові терапії та індивідуальні консультації. Ці ініціативи не лише допомагають ветеранам, але й сприяють підвищенню їхньої професійної компетентності через навчання та менторство. Психологічна підтримка також є важливим компонентом роботи United24, яка фінансує центри реабілітації для ВПО та ветеранів, забезпечуючи доступ до

кваліфікованих фахівців. У 2024 році платформа підтримала 15 реабілітаційних центрів, що надали послуги 10 000 осіб [14, с. 117].

Освітні ініціативи фондів відіграють ключову роль у підтримці дітей та молоді з вразливих категорій. United24 у 2024 році профінансувала 60 освітніх проєктів, спрямованих на забезпечення шкіл сучасним обладнанням і організацію навчальних програм для дітей ВПО. Наприклад, проєкт «Майбутнє України» охопив 12 000 учнів у 15 регіонах, надаючи їм доступ до онлайн-курсів із програмування та іноземних мов. Фонд «МХП-Громаді» зосереджується на професійній орієнтації молоді в сільських громадах, реалізуючи програми, які допомагають молодим людям здобувати практичні навички. У 2024 році фонд організував 25 семінарів із підприємництва, які підтримали 600 учасників у запуску власних мікробізнесів, що сприяє економічній стабільності регіонів [8].

Матеріальна допомога залишається основною формою благодійної діяльності, особливо в умовах гуманітарної кризи. «Повернись живим» спрямовує значну частину ресурсів на закупівлю обладнання для ЗСУ, включаючи дрони, тепловізори та бронежилети. У 2024 році фонд передав військовим 6000 одиниць техніки, що значно посилило їхні оперативні можливості. United24 зосереджується на гуманітарній допомозі, доставляючи продукти харчування, медикаменти та одяг для ВПО та жителів деокупованих територій. У 2024 році платформа організувала доставку 1,5 млн тонн гуманітарних вантажів, що підтримало 4 млн осіб. «МХП-Громаді» забезпечує матеріальну допомогу на локальному рівні, надаючи продукти харчування та засоби гігієни для багатодітних сімей і осіб з інвалідністю. У 2024 році фонд охопив 8000 домогосподарств у 750 населених пунктах [5].

Інклюзивність є важливим пріоритетом соціальних програм фондів. «МХП-Громаді» активно працює над створенням доступного середовища, фінансуючи облаштування пандусів і спеціального обладнання в громадських місцях. У 2024 році фонд підтримав 40 проєктів із облаштування інклюзивних просторів у школах і центрах реабілітації, що покращило доступність для 5000 осіб з інвалідністю. United24 інвестує в адаптацію міських просторів,

встановлюючи звукові та візуальні індикатори на транспортних вузлах, що сприяє соціальній інклюзії. У 2024 році платформа реалізувала 25 таких проєктів, охопивши 10 міст України. Ці ініціативи підвищують якість життя осіб з особливими потребами та сприяють формуванню інклюзивного суспільства [23].

Волонтерська підтримка відіграє важливу роль у реалізації соціальних програм. «Повернись живим» залучає волонтерів для логістичних операцій, що дозволяє оптимізувати витрати та прискорити доставку обладнання на передову. У 2024 році волонтери фонду здійснили 2500 логістичних місій, охопивши 20 регіонів. United24 використовує волонтерів для інформаційних кампаній у соціальних мережах, що сприяє залученню міжнародних донорів. У 2024 році платформа організувала 50 інформаційних кампаній, які досягли аудиторії в 100 млн осіб. «МХП-Громаді» залучає місцевих волонтерів для організації громадських заходів, таких як культурні фестивалі та благодійні ярмарки, які зміцнюють соціальну згуртованість. У 2024 році фонд залучив 2000 волонтерів для реалізації 100 заходів [7, с. 595].

Фінансова допомога залишається ключовим інструментом для реалізації соціальних ініціатив. United24 спрямовує кошти на цільові проєкти, такі як відновлення зруйнованих шкіл і лікарень. У 2024 році платформа профінансувала реконструкцію 25 шкіл, що забезпечило навчання для 18 000 дітей. «МХП-Громаді» підтримує мікробізнеси через грантові програми, що сприяє економічній самостійності ВПО та ветеранів. У 2024 році фонд видав 100 грантів на суму 8 млн грн, що створило 200 робочих місць. «Повернись живим» використовує фінансову допомогу для закупівлі високотехнологічного обладнання, що підвищує ефективність ЗСУ. У 2024 році фонд профінансував закупівлю 1000 дронів, що посилює розвідувальні можливості армії [22].

Незважаючи на досягнення, фонди стикаються з викликами, які впливають на ефективність їхніх програм. Для «Повернись живим» основною проблемою є залежність від волатильності пожертв, що ускладнює планування довгострокових проєктів. United24 потребує вдосконалення системи координації, оскільки масштабність її ініціатив вимагає значних

адміністративних ресурсів. «МХП-Громаді» обмежений залежністю від фінансування агрохолдингу МХП, що може впливати на його автономність. Для подолання цих викликів необхідно розширити співпрацю з міжнародними донорами, вдосконалити механізми моніторингу та оцінки ефективності, а також диверсифікувати джерела фінансування [14, с. 118].

Соціальний вплив благодійних фондів є багатограним і охоплює як негайні, так і довгострокові ефекти. «Повернись живим» зміцнює обороноздатність України, що є основою національної безпеки. United24 забезпечує комплексну підтримку, включаючи гуманітарні, освітні та інфраструктурні проєкти, що сприяє відновленню суспільства. «МХП-Громаді» відіграє ключову роль у децентралізації благодійної діяльності, зміцнюючи локальні громади та сприяючи їхній економічній стабільності. Ці зусилля доповнюють діяльність державних структур, таких як Управління соціальної та ветеранської політики Криворізької РДА, створюючи синергію між державним і недержавним секторами.

Отже, аналіз ефективності соціальних програм фондів свідчить про їхній значний внесок у підтримку українського суспільства. «Повернись живим» зміцнює обороноздатність, United24 забезпечує широкий спектр гуманітарних і освітніх ініціатив, а «МХП-Громаді» сприяє розвитку громад. Для підвищення ефективності необхідне вдосконалення механізмів координації, диверсифікація джерел фінансування та посилення моніторингу соціального впливу.

### РОЗДІЛ 3

## НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ БЛАГОДІЙНИХ ФОНДІВ У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

### 3.1. Виклики та проблеми діяльності благодійних фондів у сучасних умовах

У сфері благодійної діяльності в Україні гостро відчувається нестача інституційності, що стримує її сталий розвиток та ефективність. Більшість благодійних внесків і проєктів мають ситуативний характер – вони виникають як реакція на конкретні актуальні виклики, кризи або потреби громади. Такий підхід, хоч і важливий у короткостроковій перспективі, не формує довгострокових стратегій вирішення соціальних проблем. Благодійність часто виглядає як спонтанна відповідь на біду, а не як частина скоординованої політики підтримки та розвитку вразливих категорій населення. Попри усвідомлення суспільством важливості інституціоналізації благодійності, нині спостерігається недовіра до офіційних благодійних організацій, критика щодо їхньої діяльності та загалом – сприйняття їх як закритих, непрозорих структур.

Особливої уваги потребують колективні практики благодійності, які виникають не з подачі формалізованих інституцій, а в межах самоорганізації. Зокрема, варто відзначити роль самоорганізованих груп допомоги, що переважно функціонують через соціальні мережі. Вони здатні швидко мобілізувати ресурси та адаптуватися до конкретних потреб. Активними учасниками благодійної діяльності також є школи – їхні учні, педагоги та батьківські комітети часто залучаються до локальних ініціатив, спрямованих на допомогу нужденним. У сільській місцевості діють традиційні форми сусідської взаємодопомоги, що базуються на особистому знайомстві, довірі й принципах взаємопідтримки. Саме неформальні практики можуть стати фундаментом для розбудови нової, більш довірливої та прозорої культури благодійництва, що наближає допомогу до людей та враховує контекст спільнот[37, с. 180].

Однією з головних проблем, яка ускладнює реальну оцінку благодійної діяльності, є сприйняття її як несистемної, фрагментарної. У масовій свідомості благодійність часто асоціюється з одноразовою матеріальною допомогою на побутовому рівні: передачею продуктів, речей чи грошовою підтримкою для конкретної людини в біді. Основними способами надання фінансової допомоги залишаються особисте передання коштів з рук у руки, перерахування на банківські картки або внески у благодійні скриньки. Передання коштів через офіційні благодійні фонди має надзвичайно низький рівень підтримки – це роблять лише близько 7% благодійників і лише 3% українців загалом. Про що свідчить про глибоку недовіру до інституційної форми благодійності.

Причиною цього є низка чинників. По-перше, це недостатня поінформованість населення про діяльність благодійних фондів, їхні фінансові звіти, цілі та результати проєктів. По-друге, часто самі фонди не вміють грамотно комунікувати з громадськістю: відсутність прозорої інформації, незрозумілі або надто офіційні меседжі, брак людяності у публічній риторичі викликають підозру або байдужість. По-третє, конкуренція між фондами за ресурси, донорів та інформаційний простір часто веде до внутрішнього роз'єднання і ще більше послаблює довіру з боку суспільства. Несистемність їхньої діяльності, відсутність єдиного стандарту прозорості й підзвітності також спричиняє критику. Суспільство часто не бачить довгострокового ефекту від діяльності благодійних організацій, а отже, і не відчуває доцільності постійної участі в їхній підтримці [38, с. 89-91].

Водночас, рівень довіри до благодійних організацій не є повністю однозначним. Він багато в чому залежить від конкретних осіб або інституцій, які стоять за фондом. Найбільше довіряють міжнародним благодійним структурам, а також ініціативам, створеним українською діаспорою або активістами з громадського сектору. Це пов'язано із більш високими стандартами звітності, прозорістю та досвідом ефективної діяльності на міжнародному рівні. Основною перевагою благодійних фондів українці вважають їхню здатність реалізовувати

масштабні та фінансово затратні проєкти, які не під силу окремим людям або малим ініціативам.

Проте образ благодійного фонду в масовій уяві залишається радше негативним. Респонденти сумніваються, чи дійсно фонди постійно надають допомогу, чи відкриті до зворотного зв'язку, чи враховують реальні потреби суспільства. Часто їм приписують створення залежності – мовляв, фонди лише підтримують бідність, а не вирішують першопричини соціальних проблем. Така оцінка не завжди обґрунтована, однак вона поширена.

З огляду на це, очевидно є потреба у переосмисленні благодійної моделі в Україні – від ситуативної допомоги до сталої системної інституціоналізації. Необхідно впроваджувати стратегії комунікації, що підвищують довіру до благодійних фондів, формувати відкритість і прозорість у їхній роботі, розвивати партнерства з громадами, школами, бізнесом і місцевим самоврядуванням. Без цього благодійність і надалі залишатиметься емоційно зумовленою, хаотичною реакцією на кризу, а не ефективним інструментом довгострокової соціальної трансформації [38, с. 92].

Важливим чинником, що спричиняє недовіру до благодійних фондів в Україні, є поширення інформації про численні зловживання в цій сфері. Такі випадки формують негативний імідж благодійності як інституції та посилюють скепсис у суспільстві. Одним з найбільш резонансних джерел недовіри є використання благодійних фондів у якості інструменту для піару окремих політиків або олігархів. Часто створення чи активізація діяльності фонду співпадає з виборчими кампаніями, що викликає підозру в тому, що за фасадом допомоги приховується прагнення здобути популярність, лояльність виборців або уникнути податкових зобов'язань. Поширеним явищем також є нецільове використання коштів. Стосується як діяльності окремих осіб, що збирають пожертви на вулицях (часто без належного контролю та перевірки), так і самих фондів, які можуть витрачати зібрані гроші не на заявлені цілі, а на потреби персоналу або інші внутрішні потреби, не пов'язані з конкретними проєктами допомоги.

Особливо болісно сприймається громадськістю збір коштів на масштабні проекти, зокрема відкриття лікувальних закладів, які в підсумку не були реалізовані, або лише частково виконані. Такі випадки залишають по собі відчуття зневіри та викликають резонанс у суспільстві, посилюючи загальне переконання в неефективності чи навіть шахрайстві у сфері благодійності. Також фіксуються випадки, коли медичне обладнання, отримане як гуманітарна допомога, перепродається або замінюється на зношене чи браковане, що становить не лише моральну, а й кримінальну проблему. Додатково негативне сприйняття формують підозри у «відмиванні» коштів через благодійні структури політичними чи бізнесовими елітами. Скандали підсилюються критикою фондів за витрати на утримання адміністративної інфраструктури – офісів, персоналу, логістики. Хоча така діяльність є необхідною для функціонування організації, її не завжди сприймають як виправдану, особливо коли йдеться про великі суми на зарплати, транспорт чи рекламу. Гучні зловживання у медіа залишають в пам'яті людей відчуття масовості таких явищ і створюють стереотип про «фіктивність» або «комерціалізацію» благодійності. Також нерідко висувуються звинувачення, що створення деяких фондів має на меті не допомогу, а оптимізацію податкових платежів для бізнесу чи конкретних осіб. Додатковим фактором недовіри є низький рівень обізнаності громадян про справжній обсяг діяльності благодійних фондів: дослідницькі ініціативи, правова допомога, логістичну та організаційну складову допомоги. Багато хто не має уявлення про фінансові механізми, якими керується фонд, або про те, як розподіляються ресурси [39, с. 67-71].

Водночас серед ключових умов, які могли б формувати довіру до благодійних організацій, респонденти називають: авторитет фонду (його репутацію та розмір), тривалість діяльності, активну публічну позицію, регулярне інформування суспільства про досягнуті результати та прозору фінансову звітність. Відкритість, чітке структурування витрат, зрозумілі комунікації – все це сприяє зміцненню довіри та створенню культури відповідального благодійництва.

Експерти наголошують, що одним із ефективних засобів боротьби зі зловживаннями у благодійній сфері є впровадження внутрішнього та зовнішнього контролю. Здійснювати такі функції можуть як самі волонтери та члени організації, так і незалежні громадські структури, асоціації благодійників, державні та правоохоронні органи. Зовнішній аудит, громадський нагляд, відкриті платформи для перевірки витрат, залучення незалежних експертів до аналізу програм – усе це є необхідними умовами для очищення сфери благодійності від зловживань і повернення до неї довіри суспільства [40].

Серед основних проблем, з якими стикаються благодійні фонди в Україні, можна виокремити низку системних та організаційних викликів, що суттєво ускладнюють ефективну діяльність у сфері надання допомоги. Передусім, фонди часто залишаються без підтримки з боку органів місцевої влади. Відсутність конструктивної співпраці між владними структурами та недержавними організаціями знижує можливості фондів впливати на місцеві соціальні процеси, ефективно координувати дії у кризових ситуаціях чи отримувати необхідні адміністративні ресурси. Спостерігається недостатнє фінансування благодійних ініціатив як з місцевих, так і з національного бюджетів. Обмежує масштаб діяльності фондів, не дозволяє реалізовувати довготривалі проєкти, розширювати матеріально-технічну базу чи залучати фахівців на постійній основі. Додатковою проблемою є брак організаційної підтримки з боку держави, що виявляється у відсутності нормативно-правового середовища, яке б полегшувало реєстрацію, адміністрування, звітність та співпрацю з іншими інституціями. На фоні цього особливо актуальною є потреба у маркетинговій підтримці: багато фондів не мають можливості професійно презентувати свою діяльність, формувати позитивний імідж, комунікувати з цільовою аудиторією, доносити результати роботи до суспільства [39, с. 78].

Також відчувається гостра потреба у створенні консультативного чи координаційного органу, який міг би об'єднувати зусилля різних благодійних структур, забезпечувати обмін досвідом, методичну допомогу, юридичні консультації, підтримку адвоката. Водночас на рівні персоналу фондів

поширеною проблемою є психологічне вигорання волонтерів. Особи, що постійно стикаються з людським горем, стресовими ситуаціями, високим навантаженням, потребують системної реабілітації та психологічної підтримки, яка на сьогодні часто відсутня або реалізується фрагментарно.

До важливих викликів також належать брак досвіду, знань та кваліфікованих кадрів у сфері благодійності. Особливо це стосується молодих організацій або ініціатив, які діють на волонтерських засадах і не мають у штаті фахівців з проєктного менеджменту, юриспруденції, медіакомунікацій. Нестача фінансових ресурсів загалом залишається чи не найбільш універсальною проблемою, що обмежує будь-яку діяльність, від закупівлі гуманітарної допомоги до оплати оренди приміщень. Організації стикаються з надмірною бюрократією, зокрема у процесі отримання дозволів, доступу до пільг, оформлення грантів, що уповільнює реагування на нагальні потреби[40].

До глобальних викликів у роботі фондів можна також віднести недовіру з боку населення, яка сформувалася внаслідок поширених випадків зловживань у благодійній сфері. Супроводжується загальним браком культури благодійності в суспільстві, де підтримка потребуючих не є сталим елементом громадянської відповідальності. Брак медійної підтримки також послаблює вплив благодійних фондів, адже їхня робота не завжди отримує належне висвітлення у ЗМІ, що ускладнює залучення нових донорів та волонтерів. Водночас від фондів суспільство очікує максимальної прозорості й ефективності – існує вимога, аби всі зібрані кошти витрачалися винятково на благодійність, без урахування витрат на адміністративні потреби, що часто є нереалістичним з огляду на реальні потреби організації.

Що стосується джерел (рис. 3.1), з яких благодійні організації отримують інформацію про проблеми, що потребують їхньої уваги, то переважає звернення від інших організацій – 62% фондів зазначають цей канал як основний [36, с. 51-52].

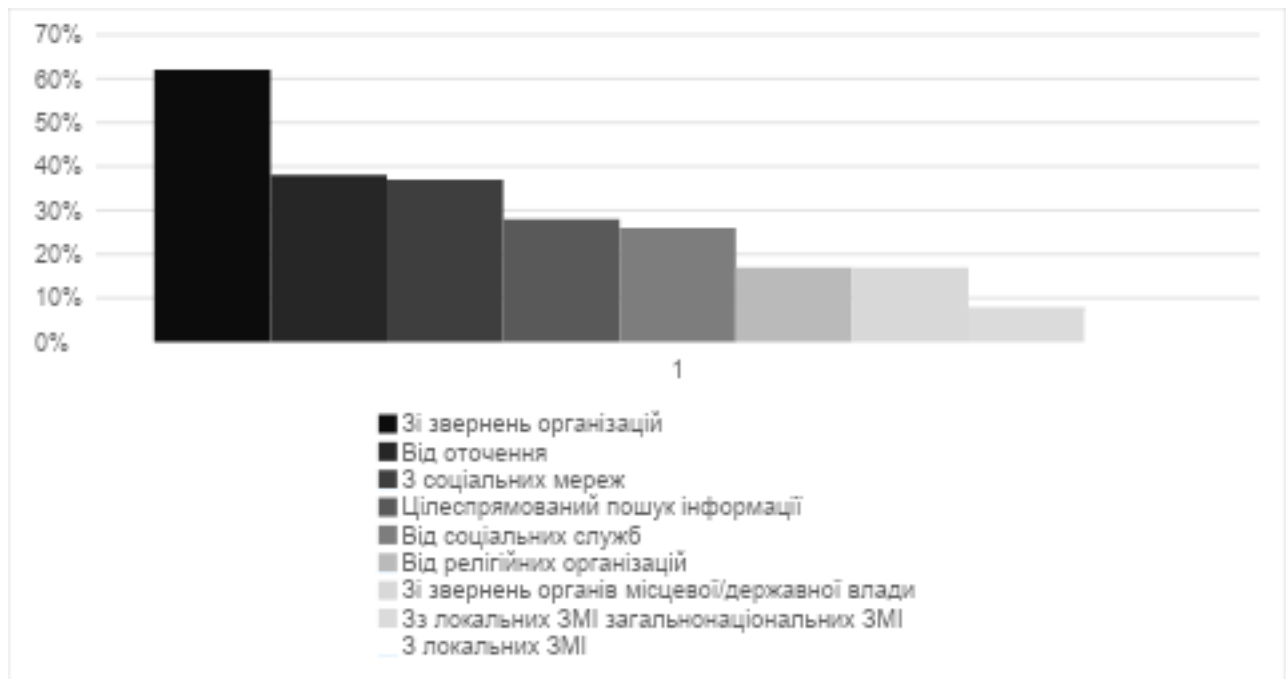


Рис. 3.1 Джерела інформування[36, с. 51-52]

На другому місці знаходиться інформація від найближчого оточення – друзів, знайомих, колег (48%), далі –співпраця з партнерськими організаціями (38%) та моніторинг соціальних мереж (37%). Частина фондів (28%) здійснює цілеспрямований пошук інформації про соціальні потреби, а ще 26% отримують звернення від соціальних служб. Помітною, хоча менш чисельною, є участь релігійних організацій (17%) та звернення органів місцевої чи державної влади (також 17%). Найменш вагомими джерелами є загальнонаціональні ЗМІ (8%) та локальні ЗМІ (7%), що знову ж свідчить про недостатнє висвітлення благодійних питань у медіапросторі [36, с. 52].

Отже, відзначено низку серйозних проблем, що обмежують ефективність благодійних фондів в Україні, серед яких нестача інституційної організації, недовіра до офіційних фондів, а також сприйняття благодійності як фрагментарної та ситуативної. Проблеми пов'язані з недостатньою прозорістю діяльності фондів, низьким рівнем комунікації з громадськістю, а також відсутністю єдиних стандартів та ефективної звітності. Водночас виявлено важливість самоорганізованих ініціатив, які здатні мобілізувати ресурси та швидко реагувати на потреби. Для поліпшення ситуації необхідно

впроваджувати стратегії прозорості, відкритості та співпраці з місцевими громадами та органами влади. Важливою умовою довіри є ефективне використання ресурсів, зовнішній контроль та відповідальна комунікація з суспільством. Тільки через системні зміни та інституціоналізацію благодійної діяльності можна забезпечити її сталий розвиток і реальний вплив на соціальні проблеми.

### 3.2. Перспективи розвитку благодійних фондів у соціальній роботі України

Важливими досягненнями в розвитку благодійної діяльності, реалізованої через державну політику, є кілька ключових аспектів (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Розвиток благодійної діяльності, реалізованої через державну політику

[6; ]

| № | Досягнення                                           | Опис                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Нормативно-правовий акт                                     |
|---|------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|
| 1 | 2                                                    | 3                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | 4                                                           |
| 1 | Удосконалення правового регулювання                  | Розмежування понять «благодійний фонд» і «громадська організація», введення нових термінів («благодійний гранд», «благодійний сервітут», «благодійний ендаумент»), розширення сфери благодійної діяльності (включення підтримки обороноздатності країни), закріплення права благодійників на контроль за цільовим використанням пожертв. | Закон України «Про благодійність та благодійні організації» |
| 2 | Впровадження благодійних телекомунікаційних платформ | Можливість надсилати благодійні повідомлення через мобільні оператори для підтримки соціальних проектів, звільнення від податків і пенсійного збору, зручний моніторинг використання пожертв, уникнення шахрайських схем, залучення більшої кількості людей до благодійності.                                                            | Закони 2016 року про благодійні текстові повідомлення       |
| 3 | Розширення податкових стимулів                       | Додавання благодійних пожертв до неоподаткованих доходів для підтримки учасників бойових дій, осіб, постраждалих під час Революції Гідності, осіб, що постраждали через військові дії чи окупацію території України. Зміни до Податкового кодексу дозволяють корпоративним донорам отримувати податкові знижки.                          | Поправки до Податкового кодексу України 2017 року           |

По-перше, значно покращилось правове регулювання діяльності благодійних організацій. Зокрема, в рамках змін до Закону України «Про благодійність та благодійні організації» були чітко розмежовані поняття «благодійний фонд» і «громадська організація». З'явилися нові терміни, такі як «благодійний гранд», «благодійний сервітут» і «благодійний ендаумент», що дозволяє детальніше регулювати різні форми благодійності. Додатково була розширена сфера благодійної діяльності, зокрема з'явилася нова категорія, яка сприяє зміцненню обороноздатності та мобілізаційної готовності країни. Також було закріплено право благодійників на контроль за цільовим використанням отриманих пожертв [39].

По-друге, впровадження благодійних телекомунікаційних платформ стало важливим кроком для розвитку цієї сфери. З 2018 р. громадяни отримали можливість надсилати благодійні повідомлення через мобільні оператори для підтримки різних соціальних проєктів. Закони, прийняті у 2016 р., регулюють ці операції, звільняючи їх від податків і зборів на пенсійне страхування, що робить такий вид допомоги більш доступним і прозорим. Така система забезпечує зручний спосіб моніторингу використання пожертв, дає можливість уникнути шахрайських схем, пов'язаних із збором через скриньки, і дозволяє залучати до благодійності значно більшу кількість людей, незалежно від їхнього фінансового стану [44].

По-третє, розширення податкових стимулів для благодійної допомоги є важливим кроком у підтримці соціальних ініціатив. До неоподаткованих доходів були додані благодійні пожертви, надані для підтримки учасників бойових дій, осіб, що постраждали під час Революції Гідності, та інших категорій громадян, що зазнали шкоди через військові дії або тимчасову окупацію території України. Слід включити включає не лише фінансову допомогу, але й надання спеціальних засобів захисту, продуктів харчування та інших необхідних товарів. Внесені зміни в Податковий кодекс дозволяють корпоративним донорам отримувати податкові знижки за підтримку спортивних організацій, що стимулює корпоративну соціальну відповідальність та благодійність [35].

Експерти благодійної сфери пропонують ряд змін, які мають на меті вдосконалення правової основи для роботи благодійних організацій в Україні. Однією з таких пропозицій є внесення змін до Кримінального кодексу, щоб чітко визначити, що саме є шахрайством у благодійній діяльності. Крок допоможе розрізнити добросовісну благодійну діяльність від зловживань, які можуть мати місце у сфері збирання коштів на благодійні цілі.

Існує пропозиція внести зміни до закону «Про благодійну діяльність та благодійні організації». Зокрема, мається на увазі уточнення норм щодо інкасації коштів, які збираються під час відкритих зборів, а також чітке регулювання обов'язкової звітності благодійних організацій. Важливим є також створення механізму для анулювання реєстрації організації у випадку її шахрайських дій. Дасть можливість ефективніше боротися з негативними явищами у благодійній сфері, таким чином захищаючи добросовісних учасників та донорів від можливих зловживань [24].

У контексті взаємодії влади з благодійними фондами та організаціями відзначається тенденція до поступового посилення цих відносин, особливо на місцевому рівні. Така активізація взаємодії є важливою для розвитку сфери благодійності, оскільки дає можливість здійснювати ефективніші програми підтримки та координувати благодійні ініціативи в межах місцевих громад.

Для подальшого розвитку благодійної сфери в Україні важливим є також формування ефективної державної політики в цій сфері. Одним із ключових елементів є законодавче врегулювання благодійної діяльності, що дозволить встановити чіткі правила гри, запобігти зловживанням та стимулювати активність громадян та організацій у цій сфері. Важливою складовою є організаційне та фінансове сприяння благодійним ініціативам, зокрема надання приміщень на безоплатній основі, компенсація комунальних послуг, а також часткова оплата праці співробітників благодійних організацій. Окрім того, слід розробити законодавчі ініціативи щодо пільгового оподаткування благодійних пожертв, що може стати суттєвим стимулом для залучення більше коштів до цієї сфери та підвищення рівня довіри до благодійних організацій.

Загалом, це набір важливих кроків, які мають на меті зробити благодійну діяльність більш прозорою, ефективною та підзвітною перед громадськістю, що, в свою чергу, сприятиме розвитку цієї сфери та підвищенню довіри з боку громадян до благодійних ініціатив.

Однією з головних проблем, з якими стикаються благодійні фонди, є відсутність довіри з боку населення. Причиною цієї недовіри є не тільки брак культури благодійності в суспільстві, але й недостатня медійна підтримка таких організацій. Серед населення існує також вимога, щоб усі зібрані кошти повністю йшли на благодійні цілі, що також негативно впливає на сприйняття фондів. В цілому, довіра до благодійних фондів є неоднозначною: частина людей їм довіряє, інші – не довіряють. Ставлення не обмежується лише певними типами організацій, такими як діаспорні або громадські ініціативи, національні чи місцеві фонди; подібне відношення спостерігається і до фондів, що носять ім'я окремих осіб. Особливо висока недовіра спостерігається щодо фондів, заснованих бізнесом чи політиками, оскільки багато людей вважають, що такі організації часто мають інтереси, відмінні від чисто благодійних.

Для того, щоб зміцнити довіру до благодійних організацій, є кілька важливих аспектів, які можуть позитивно вплинути на це ставлення. Найбільш важливими факторами є можливість побачити конкретний результат діяльності фонду та прозорість фінансової звітності. Близько 82% людей зазначають, що бачення результатів роботи фонду та наявність прозорої фінансової звітності є головними умовами довіри до організації. Додатково, прозорі правила отримання допомоги (62%) і наявність інформації в Інтернеті (52%) також важливі для підтримки довіри. Крім того, важливу роль відіграє інформація в ЗМІ та соціальних мережах (50%), адже вона дозволяє створити додаткову видимість діяльності організації серед широкої аудиторії [36, с. 58-59].

Не менш важливим є рівень довіри до ініціатора фонду – 44% людей вважають це важливим фактором, що сприяє їхній довірі до організації. Тривалий термін роботи фонду (43%) також є показником стабільності і надійності. Окрім цього, 39% респондентів звертають увагу на те, чи працює

організація з важливими соціальними проектами, а також чи є правила отримання допомоги простими і незабюрократизованими. Залучення громадськості до волонтерства (34%) є ще одним важливим елементом, що підвищує рівень довіри до благодійних фондів. Рекомендації друзів і знайомих (28%) також можуть зіграти важливу роль, оскільки особистий досвід є важливим фактором у формуванні довіри. Реклама через волонтерів (22%) і зовнішній контроль (15%) також можуть бути важливими для підвищення прозорості діяльності фондів. Міжнародний статус організації (15%) та її заснування релігійною організацією (7%) можуть також допомогти у формуванні довіри, хоча ці фактори мають менший вплив[36, с. 58-59].

Незважаючи на численні переваги, існують певні аспекти, які потребують вдосконалення, щоб подолати недовіру до благодійних фондів. Важливим кроком є подолання інформаційного вакууму та покращення підзвітності організацій. Потрібно активно поширювати інформацію про діяльність благодійних фондів, робити її більш доступною та зручною для сприйняття громадянами. Система фінансування та отримання допомоги має бути прозорою і постійно оновлюватися, щоб не виникало сумнівів щодо її ефективності та чесності.

Важливим аспектом у розвитку благодійних організацій є посилення комунікацій щодо специфіки їх роботи та досягнень. Для того, щоб організація була успішною, необхідно, щоб її діяльність була чітко зрозумілою як для громадськості, так і для потенційних донорів та партнерів. Ефективними каналами і інструментами для досягнення цього є різноманітні способи комунікації, серед яких можна виділити кілька ключових:

Власний сайт – це основний інструмент для представлення організації, на якому можна розмістити всю необхідну інформацію про місію, діяльність, досягнення та проекти фонду. Сайт дозволяє забезпечити доступність інформації 24/7 та стати центром для залучення нових партнерів і донорів.

Соціальні мережі – платформи, як Facebook, Instagram, Twitter, LinkedIn, дозволяють швидко та ефективно комунікувати з аудиторією. Завдяки

соціальним мережам можна не лише інформувати про поточні проекти та досягнення, але й взаємодіяти з громадськістю, отримувати зворотний зв'язок та заохочувати до участі в ініціативах.

Конференції, форуми, масові заходи – участь у подібних заходах дає можливість для встановлення контактів, обміну досвідом та залучення нових партнерів. Це також прекрасна нагода для представлення результатів діяльності, обговорення проблем, які організація вирішує, і пропонування рішень.

Інформаційна підтримка ЗМІ – робота з медіа є важливою складовою стратегії комунікації. Публікації в ЗМІ, інтерв'ю з представниками організації, новини про події та досягнення дозволяють збільшити охоплення аудиторії та привернути увагу до важливих ініціатив.

Відгуки клієнтів/партнерів – позитивні відгуки можуть стати потужним інструментом для підтвердження ефективності роботи фонду. Вони сприяють формуванню довіри та залученню нових учасників чи донорів. Відгуки можуть бути публічно розміщені на сайті, в соціальних мережах або в матеріалах ЗМІ.

Поширення річних звітів – звіти про діяльність організації є одним із способів продемонструвати прозорість і відкритість. У річних звітах можна навести не лише фінансову інформацію, а й розповісти про реалізовані проекти, досягнення та плани на майбутнє.

Експерти також визначили 7 основних кроків, які допоможуть удосконалити роботу благодійних організацій:

Чітко окреслена місія і ціль організації – визначення основних напрямків роботи та конкретних цілей дозволяє організації не лише ефективно працювати, але й залучати підтримку донорів та партнерів, які поділяють цінності організації.

Систематизована робота – важливо не лише встановити цілі, але й організувати їх у стратегічне планування, яке стане основою для створення проектів. Дозволяє організації рухатись уперед, а також дає чітке розуміння для потенційних донорів і партнерів про те, як реалізуються ініціативи.

Мислення на перспективу – організація повинна думати не тільки про короткострокову допомогу, але й про довгострокові зміни. Наприклад, допомога має трансформуватися з матеріальної чи фінансової підтримки на освітньо-виховну діяльність, яка буде сприяти більш стійким та сталим змінам у суспільстві.

Пропонування стратегії подолання проблем – організація повинна не тільки надавати допомогу, але й активно пропонувати стратегії для вирішення проблем, з якими стикаються її цільові групи.

Навчання персоналу – важливим елементом є не лише підтримка благодійників, але й робота з персоналом. Навчання співробітників та робота над профілактикою професійного вигорання допомагає створити сильний і згуртований колектив, що має важливе значення для довгострокової діяльності.

Залучення фахівців для просування фонду – для ефективного просування організації на ринку та у медіа, необхідно мати фахівців, які можуть створити і реалізувати ефективні маркетингові стратегії.

Диверсифікація джерел надходження коштів – важливо не покладатися лише на один канал надходження фінансування, тому організації слід шукати нові можливості для залучення коштів, включаючи приватні донорства, гранти та корпоративну підтримку.

Дотримання прозорості та публічності – максимальна прозорість в діяльності організації забезпечує довіру серед донорів та партнерів, а також дозволяє громадськості контролювати ефективність використання ресурсів.

Забезпечення ефективної комунікації та стратегічного розвитку організації сприяє її сталому зростанню та успішному досягненню соціальних цілей.

Отже, перспективи розвитку благодійних фондів у соціальній роботі України мають значний потенціал завдяки вдосконаленню правового регулювання, впровадженню благодійних телекомунікаційних платформ та розширенню податкових стимулів. Покращення правових норм, зокрема розмежування понять «благодійний фонд» і «громадська організація», а також впровадження нових термінів, дозволяє створити чіткіші правила для

організацій. Законодавчі зміни сприяють розвитку мобільної благодійності та забезпечують податкові пільги, що стимулюють корпоративну відповідальність. Однак, для подальшого розвитку важливо удосконалити механізми боротьби з шахрайством, посилити звітність і забезпечити більшу прозорість діяльності благодійних організацій. Зростання довіри до благодійних фондів потребує більшої відкритості та доступності інформації про діяльність, а також посилення комунікацій з громадськістю і партнерами. Система фінансування повинна бути прозорою, а сама діяльність організацій – зрозумілою для широкої аудиторії.

## ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження при написанні кваліфікаційної роботи можна дійти наступних висновків.

1. Благодійна діяльність є багатоаспектним та суспільно значущим феноменом, який виконує не лише допоміжну, а й трансформаційну функцію в соціальному просторі. Вона не обмежується лише матеріальною підтримкою нужденних верств населення, а охоплює ширший спектр соціально спрямованих дій, що сприяють формуванню культури взаємодопомоги, розвитку громадянської свідомості та зміцненню соціальної єдності. Благодійність відображає високий рівень моральної зрілості суспільства, є показником розвитку громадянського суспільства та одним з інструментів реалізації соціальної справедливості. Різноманіття підходів до визначення поняття благодійності у науковій літературі свідчить про її складну природу та багатогранність. Спільними ознаками для більшості трактувань є добровільність, безоплатність, наявність суспільно важливої мети, відсутність корисливих мотивів та моральна відповідальність благодійника. Водночас, благодійність тісно пов'язана з волонтерською та меценатською діяльністю, які хоч і мають спільне підґрунтя, все ж вирізняються за змістом, формами реалізації та ступенем особистої залученості.

Узагальнені класифікації благодійної діяльності дозволяють краще зрозуміти її структуру, напрями впливу та особливості функціонування різних благодійних практик. Розмежування за формами діяльності, типами організацій, кількістю учасників, напрямками допомоги та іншими критеріями надає змогу систематизувати явище благодійності й сформувати ефективні підходи до її правового регулювання, організації та управління. При цьому важливо враховувати динамічність і адаптивність благодійності до соціальних змін, зростаючу роль інноваційних інструментів та цифрових технологій у реалізації благодійних ініціатив.

Таким чином, благодійна діяльність виступає не лише відповіддю на нагальні соціальні виклики, а й стратегічним ресурсом розвитку суспільства, інструментом посилення соціального капіталу та механізмом розбудови солідарного, відповідального і справедливого соціального простору. Її ефективне функціонування потребує належної підтримки з боку держави, громадськості та наукової спільноти, що забезпечить подальший розвиток благодійництва як важливої ланки суспільного добробуту.

2. Було проведено комплексний аналіз діяльності благодійних фондів «Повернись живим», United24 та «МХП-Громаді» з акцентом на оцінку ефективності їхніх соціальних програм у 2023–2025 роках. Встановлено, що ці організації відіграють ключову роль у підтримці соціально вразливих груп населення, зміцненні обороноздатності України та розвитку місцевих громад в умовах війни та економічних викликів. Кожен фонд має чітко визначену спеціалізацію: «Повернись живим» зосереджується на підтримці ЗСУ, United24 охоплює широкий спектр гуманітарних і освітніх ініціатив, а «МХП-Громаді» сприяє розвитку локальних громад через соціальні та культурні проекти.

Нормативно-правове регулювання діяльності фондів базується на Законі України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 5 липня 2012 року № 5073-VI, який забезпечує правові рамки для їхньої роботи з урахуванням національних і місцевих потреб. Фонди ефективно застосовують сучасні цифрові інструменти, такі як платформа Monobank, для збору коштів, що підвищує прозорість і доступність їхньої діяльності. Важливим аспектом є забезпечення соціальних гарантій для вразливих категорій, зокрема ветеранів, внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та дітей, через реалізацію програм психологічної реабілітації, освітньої підтримки та гуманітарної допомоги.

Аналіз ефективності соціальних програм фондів показує значні досягнення. «Повернись живим» зібрав 7,06 млрд грн у 2023 році та реалізував 120 проєктів, спрямованих на підтримку ЗСУ та реабілітацію ветеранів. United24 залучила 12,07 млрд грн, реалізувавши 350 ініціатив, включаючи гуманітарне розмінування та відновлення інфраструктури. «МХП-Громаді» освоїв 686 млн

грн, підтримавши 149 соціальних проєктів у 700 населених пунктах. Водночас аналіз виявив виклики: волатильність пожертв для «Повернись живим», складність координації масштабних проєктів для United24 та залежність «МХП-Громаді» від корпоративного фінансування. Ці проблеми вказують на потребу вдосконалення організаційних процесів і диверсифікації джерел фінансування для забезпечення сталості програм.

3. Аналіз діяльності благодійних фондів в Україні у контексті соціальної роботи дозволяє визначити ключові проблеми та виклики, з якими вони стикаються в сучасних умовах. Відсутність ефективної нормативно-правової бази, недостатнє фінансування, бюрократичні перешкоди та нестабільність соціально-економічної ситуації в країні створюють значні труднощі для реалізації благодійних ініціатив. Проблеми забезпечення прозорості та підзвітності організацій, а також забезпечення доступу до необхідних ресурсів, зокрема для допомоги найбільш вразливим верствам населення, залишаються актуальними.

Водночас, перспективи розвитку благодійних фондів у соціальній роботі в Україні є значними. Для ефективного функціонування цієї сфери необхідно впроваджувати інноваційні моделі взаємодії з державними установами та громадськістю, удосконалювати механізми фінансування та стимулювати соціально відповідальний бізнес до участі в соціальних програмах. Пріоритетними напрямками є посилення партнерства між державою, бізнесом і громадським сектором, що дозволить більш ефективно реагувати на соціальні виклики та підтримувати сталий розвиток благодійних ініціатив. Удосконалення процесів управління та підвищення рівня професіоналізму серед працівників соціальної сфери стане важливим кроком до покращення результативності благодійної діяльності, а також забезпечення довіри громадян до благодійних організацій.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. СичоваВ., ПолонецьТ. Благодійна діяльність як основа соціальної роботи. *SOCIOPROSTIR: the interdisciplinary online collection of scientific works on sociology and social work*». Харків, 2020. № 9, С. 31-40
2. Донік О. М. Купецтво України в імперському просторі (XIX ст.). К. : Інститут історії України НАН України, 2008. 271 с.
3. Гудзь А. О. Класифікація форм і видів благодійної діяльності в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*.2019. № 1. С. 61-64.
4. Ільченко О. П. Феномен благодійності в історії Києво-Могилянської академії. Гуманізація навчального процесу. Слов'янськ, 2010. Вип. LII. Ч. II. С. 88-98
5. Вінніков О.Ю. Як здійснювати благодійну діяльність в Україні згідно з новим Податковимкодексом / О.Ю. Вінніков, М.В. Лациба; Укр. незалеж. центр політ. дослідж., Мережа розвитку європ. права. К.: Агентство «Україна», 2011. 124 с.
6. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 5 липня 2012 року № 5073-VI / Відомості Верховної Ради, 2013. № 25. Ст.252. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>
7. Кривенко Ю.В. Благодійна та волонтерська діяльність: спільне та відмінне. *Молодий вчений*.2016. № 12.1 (40). С. 594-597
8. Сербин Р.А. Детермінація форм благодійної діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. Цивільне право і процес. 2016. № 12. С. 47–52
9. Сербин Р.А. Форми благодійної діяльності в Україні. Стан, проблеми та перспективи сучасної юриспруденції України в умовах євроінтеграції: правові та суспільні аспекти : матеріали підсумк. наук.-теорет. інтернет-конф., м. Київ, 23 квітня 2015 р. Київ: Нац. акад. внутр. справ. 2015. С. 16–17

10. Марченко О.В. Природа благодійної діяльності в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. С. 63–66
11. Гудзь А. О. Класифікація форм і видів благодійної діяльності в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 1. 2019. С. 61–64
12. Чепурнов В.О. Правовий статус благодійних установ та товариств за законодавством України : дис... канд. юрид. наук : спец.12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Чепурнов Вадим Олександрович; НАН України, Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. Київ, 2004. 175 с.
13. Голимба В. І. Історія благодійництва в Україні. Київ, 2002. 259 с.
14. Єсіна О. О. Добродійність як соціальне явище: теоретичний аспект аналізу. *Український соціум*. 2009. №3(30). С. 114–118
15. Буздуган Я. М. Сутність поняття "благодійна діяльність": правовий та філософський аспекти. *Право і суспільство*. 2014. № 6.2(3). С. 50–55
16. Сербін Р. А. Історико-правові аспекти розвитку благодійної діяльності. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*: зб. наук. пр./ редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.), М. В. Афанасьєва (заст. голов. ред.), Ю. П. Аленін [та ін.] ; відп. за вип. М. В. Афанасьєва, МОН України, НУ ОЮА. Одеса: Юрид. л-ра, 2014. Т. 15. С. 321–327
17. Лапіна М. Д., Кузьміна О. Благодійна діяльність у сучасній Україні *Reporter of the priazovskyi state technical university*. Section: Socialy-humanitarian sciences and public administration 2019. Issue 4. С. 31–36
18. Човган О. Благодійність як психологічна основа соціальної роботи: теоретико-концептуальний аналіз. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Серія: Соціально-педагогічна. 2015. Вип. 24. С. 232–244

19. Житник М. М. Благодійність в соціально-філософській ретроспективі та перспективі. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Політологія. Соціологія. Право. Вип. 3/4 (23/24) 2014. С. 21–27.
20. Управління соціальної та ветеранської політики Криворізької районної державної адміністрації. Вебсайт *clarity-project*. 2025. Електронне видання. URL: <https://clarity-project.info/edr/03192371>
21. Стинська В. Нормативно-правове регулювання благодійної діяльності в Україні. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». Ужгород, 2021. 1(48). С. 396–399
22. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text>
23. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997. № 280/97-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1997, № 24, ст.170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
24. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015. № 157-VIII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2015, № 13, ст.91. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
25. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014. № 1508-VII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2014, № 34, ст.1167. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>
26. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019. № 2671-VIII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2019, № 18, ст.73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
27. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю: Закон України від 21.06.2001. № 2558-III / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001, № 42, ст.213. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>

28. Про реабілітацію інвалідів в Україні: Закон України від 06.10.2005. № 2961-IV / *Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України*. 2006, № 2-3, ст.36. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text>
29. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України від 21.03.1993. № 875-XII / *Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України*. 1991, № 21, ст.252. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>
30. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993. № 3551-XII / *Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України*. 1993, № 45, ст.425. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>
31. Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні: Закон України від 16.12.1993. № 3721-XII / *Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України*. 1994, № 4, ст.18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3721-12#Text>
32. Про жертви нацистських переслідувань: Закон України від 23.03.2000. № 1584-III / *Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України*. 2000, № 24, ст.182. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1584-14#Text>
33. Белова І.М., Семенишена Н.В. Суть, основні напрями та функції соціального захисту населення. *Економічні науки*. Вип. № 34. 2021. С. 92-107
34. Криворізька районна державна адміністрація. GOV.UA. Електронний ресурс. URL: <https://krrda.dp.gov.ua/#>
35. Смирнова І. І., Лихошва О. Ю., Рак Н. В., Горієва Л. А. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. № 2(64), 2021. С. 201-208
36. Грецька А. В. Благодійність як фактор розвитку соціальної роботи в сучасній Україні : кваліфікаційна робота магістра спеціальності 231 "Соціальна робота" / наук. керівник О. С. Маліновська. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 74 с.

37. Давидюк В. Проблемні аспекти діяльності благодійних організацій в Україні та перспективи їх вирішення. *Підприємство, господарство і право*. № 12. 2016. С. 178-182
38. Цимбалюк В. І., Гришко В. І., Міщук І. В. та ін. Формування та становлення громадянського суспільства в Україні : монографія. Одеса : КУПРІЄНКО СВ, 2019. 158 с.
39. Ковальчук С. В. Правові засади взаємодії громадянського суспільства та органів публічної влади в умовах становлення демократичної правової держави в Україні : дис. ... д-ра філос. : 081 Право. Львів, 2019. 216 с.
40. Проблемні аспекти діяльності благодійних організацій в Україні та шляхи їх вирішення. Вебсайт *uwcfoundation*. Електронний ресурс. URL: <https://uwcfoundation.com/ua/blagotvoritelnost-v-ukraine/charity-in-ukraine-problems>
41. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. Електронний ресурс. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

